

**Zapotrzebowanie na
kwalifikacje w wybranych
obszarach kształcenia
zawodowego – obszar
administracyjno-usługowy,
branża włókienniczo-
odzieżowa**

Kraków 2018

Autorzy opracowania:

Grupa BST Sp. z o. o.

hab. prof. UO Robert Geisler – ekspert wiodący

Iwona Kłóska – ekspert obszaru administracyjno-usługowego

dr Katarzyna Tkocz-Wolny

Zdzisław Wolny

Andrzej Kempa

Wojciech Szymala

Aneta Kasprzyk

Ewa Lutogniewska

Justyna Stańczyk

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego

Departament Polityki Regionalnej

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 90 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie

www.obserwatorium.malopolska.pl

Skład publikacji:

xxx

Projekt okładki:

yyy

ISBN:

xxx-xx-xxxxx-xx-x

Egzemplarz bezpłatny

Przy publikowaniu danych z publikacji prosimy o podawanie źródła.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014–2020.

SPIS TREŚCI

Lista skrótów	4
Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia	5
Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze	5
Metodologia realizacji badania	6
Branża włókienniczo-odzieżowa	7
Definicja branży	7
Zawody	14
Bilans zawodów	25
Kompetencje zawodowe i kwalifikacje	27

Lista skrótów

A-U	Obszar administracyjno-usługowy
BHP	Bezpieczeństwo i higiena pracy
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny
CKZ	Centra Kompetencji Zawodowych
E-E	Obszar elektryczno-elektroniczny
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
KZiS	Klasyfikacja zawodów i specjalności
M-S	Obszar medyczno-społeczny
ORE	Ośrodek Rozwoju Edukacji
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
SIO	System Informacji Oświatowej
T-G	Obszar turystyczno-gastronomiczny
UMWM	Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZS	Zespół Szkół

Cel badania, metodologia i podstawowe pojęcia

Cel badania, problem badawczy oraz pytania badawcze

Celem badania była **identyfikacja oczekiwań pracodawców wobec absolwentów szkół zawodowych** w obszarach:

- administracyjno-usługowym,
- elektryczno-elektronicznym,
- turystyczno-gastronomicznym,
- medyczno-społecznym (kompetencje i kwalifikacje)

oraz określenie zapotrzebowania na pracowników w ujęciu zawodów w perspektywie kolejnych 5 lat. Niniejszy raport poświęcony został omówieniu wyników badania w ramach **obszaru administracyjno-usługowego**.

Tabela 1. Cele szczegółowe badania

CEL SZCZEGÓŁOWY
Zbadanie na jakie zawody z obszaru A-U, E-E, T-G i M-S jest największe zapotrzebowanie na rynku pracy, a także identyfikacja nowych zawodów, na które występuje bądź będzie występować zapotrzebowanie.
Określenie jakich kompetencji i kwalifikacji (w podziale na zawody) pracodawcy oczekują od pracowników (w oparciu o aktualnie zatrudnionych pracowników).
Identyfikacja kompetencji i kwalifikacji, które nie są oferowane przez szkolnictwo zawodowe (na poziomie poszczególnych zawodów), a które mogą zostać zaoferowane w innym środowisku (certyfikowane szkolenia, staże, praca na stanowisku pracy etc.).
Określenie obecnego stanu zapotrzebowania na pracowników poszczególnych zawodów i w perspektywie najbliższych 5 lat.
Zbadanie jak wygląda współpraca na linii przedstawiciele poszczególnych branż – szkoły zawodowe (określenie czynników sprzyjających współpracy i barier).
Opracowanie rekomendacji w zakresie przygotowania oferty programowej pod kątem efektów kształcenia korespondujących z popytem na kompetencje i kwalifikacje wśród pracodawców oraz możliwych działań przedstawicieli biznesu w zakresie współpracy ze szkołami zawodowymi.

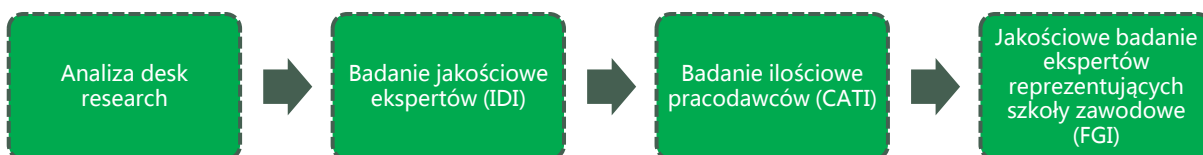
Źródło: Opracowanie własne

Metodologia realizacji badania

Niniejszy raport jest jednym z opracowań obszarowych przygotowanych w ramach projektu pt. „Zapotrzebowanie na kwalifikacje w wybranych obszarach kształcenia zawodowego”.

Badanie opierało się zarówno na technikach jakościowych, jak i ilościowych. Zostało ono zrealizowane w 4 częściach. Pierwszą częścią była **analiza desk research**, która miała na celu zdefiniowanie stosowanych pojęć, weryfikacja listy zawodów oraz przygotowanie listy kwalifikacji i kompetencji wymaganych od pracowników w poszczególnych zawodach. Drugim elementem badania było badanie jakościowe wśród ekspertów. **Indywidualne wywiady pogłębione przeprowadzone zostały z przedstawicielami stowarzyszeń branżowych, przedstawicielami zespołów branżowych (funkcjonujących przy CKZ), doradcami powiatowych urzędów pracy oraz z przedsiębiorcami**. Łącznie przeprowadzono 40 wywiadów. Celem badań jakościowych było dookreślenie definicji branży, rozpoznanie kontekstu funkcjonowania branży, zidentyfikowanie kluczowych podmiotów funkcjonujących w województwie, określenie zapotrzebowania na pracowników. Dodatkowo w trakcie wywiadów, weryfikacji poddano listy kwalifikacji i kompetencji dla każdego zawodu, które były podstawą do przeprowadzenia części trzeciej – **badania ilościowego wśród przedsiębiorców**. Badanie przeprowadzono na próbie 945 pracodawców, zatrudniających osoby wykształcone w analizowanych zawodach. Respondentami w wywiadach kwestionariuszowych były osoby odpowiedzialne za realizację zadań związanych z zarządzaniem zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach. Celem badania było pozyskanie danych ilościowych na temat aktualnego i prognozowanego zapotrzebowania rynku na pracowników (w podziale na zawody), a także najważniejszych kompetencji i kwalifikacji pracowników. Ostatnią częścią badania były **zogniskowane wywiady grupowe z ekspertami reprezentującymi szkoły zawodowe**. Osobami, które wzięły udział w badaniu byli m.in. opiekunowie praktycznej nauki zawodu, przedstawiciele szkół będących CKZ, osoby z uprawnieniami egzaminatora, osoby współpracujące ze szkołami za granicą, a także kierownicy warsztatów szkolnych. Przeprowadzono 2 wywiady grupowe – w Oświęcimiu (9 uczestników) oraz Krakowie (11 uczestników). Celem badań jakościowych było określenie zakresu zmian oraz sposobu nauczania w szkole w obszarach zdiagnozowanych luk kompetencyjnych (kompetencji oczekiwanych przez pracodawców, których nie posiadają absolwenci szkół zawodowych), a także określenie charakteru współpracy pomiędzy przedstawicielami poszczególnych branża szkołami zawodowymi.

Rysunek 1. Etapy realizacji badania

Źródło: Opracowanie własne

W obszarze administracyjno-usługowym wyróżniono 8 branż według klasyfikacji ORE: chemiczno-ceramiczno-szklarską, drzewno-meblarską, ekonomiczno-administracyjno-biurową, fryzjersko-kosmetyczną, poligraficzno-fotograficzną, skórzano-obuwniczą, transportowo-spedycyjno-logistyczną oraz włókienniczo-odzieżową, której niniejszy raport jest poświęcony.

Branża włókienniczo-odzieżowa

Definicja branży

Branża włókienniczo-odzieżowa zajmuje się przemysłem tekstylnym (producenci bawełny, wełny, futra i włókna syntetycznego), przemysłem modowym, sprzedażą detaliczną, handlem odzieżą używaną oraz recyklingiem tekstyliów. Omawiana branża zajmuje się wytwarzaniem, dystrybucją oraz sprzedażą wszelkich rodzajów ubrań, od mody po uniformy i odzież roboczą. Charakterystyczne dla branży włókienniczo-odzieżowej jest występowanie indywidualnych producentów i projektantów mody, zajmujących się produkcją zindywidualizowanych projektów oraz jednocześnie występowanie sklepów sieciowych, oferujących produkty typu masowego¹.

Rynek odzieżowy w Polsce można dzielić na 3 sektory. Pierwszy z nich to przedsiębiorstwa zagraniczne. Drugi to firmy z polskim kapitałem, ale produkujące za granicą. Trzeci to przedsiębiorstwa posiadające polski kapitał oraz produkujące na terenie kraju².

Branża włókienniczo-odzieżowa zajmuje 8. miejsce w Europie pod względem obrotów oraz 6. miejsce w nakładach inwestycyjnych, co sprawia, że jest ona prężnie działającą gałęzią przemysłu lekkiego w Polsce³. Województwo małopolskie wyróżnia się jako region wytwarzający odzież (7% krajowej wartości produkcji sprzedanej w 2016 roku)⁴.

¹ Branża modowa – znaczenie gospodarcze, analiza czynników sukcesu i dalszych możliwości rozwoju. Raport z badań. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego [w:] <http://www.muzeumwlokiennictwa.pl>, [dostęp: 22.05.2018].

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Atrakcyjność inwestycyjna regionów, Województwo Małopolskie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2017 r.

W branży włókienniczo-odzieżowej wszystkie podmioty gospodarcze zaliczono do działu PKD 14 – Produkcja odzieży. W ramach tego działu PKD wymienione zostały również grupy PKD skupiające podmioty działające w obszarze włókienniczo-odzieżowym.

Tabela 2. Charakterystyka podmiotów działających w branży włókienniczo-odzieżowej (sekcje, działy, grupy PKD)

SEKCJA PKD	DZIAŁ PKD	GRUPY PKD
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	14 - Produkcja odzieży	14.1 - Produkcja odzieży, z wyłączeniem wyrobów futrzarskich
		14.2 - Produkcja wyrobów futrzarskich
		14.3 - Produkcja odzieży dzianej

Źródło: Opracowanie własne

Do największych przedsiębiorstw działających na terenie Małopolski w dziale PKD 14 w 2018 roku zaliczały się:⁵ Gamatex Fashion Group sp. z o. o Spółka Komandytowa (Ciche), Dziewiarska Spółdzielnia Pracy 1 Maja (Kęty), PHPU IMA ZPCHR I. Szumańska Wrona i M. Wrona Spółka Jawna (Limanowa), Trend Fashion sp. z o. o (Myślenice), Przedsiębiorstwo Zagraniczne Kegel Błażusiak (Nowy Targ), Kegel Błażusiak sp. z o. o (Nowy Targ), Spółdzielnia Pracy Tarnowska Odzież (Tarnów).

Podmioty gospodarcze w branży włókienniczo-odzieżowej

Poniżej przedstawiono liczbę podmiotów gospodarczych branży włókienniczo-odzieżowej w województwie małopolskim w 2017 roku. W województwie małopolskim znajdowało się 2 426 podmiotów gospodarczych należących do branży włókienniczo-odzieżowej z działu PKD 14 - Produkcja odzieży. Najwięcej podmiotów gospodarczych w omawianej branży było w mieście Kraków (763 podmioty), powiecie nowotarskim (305) oraz krakowskim (164). Obszary te charakteryzują się znaczną liczbą mieszkańców, a także łatwą dostępnością do pracowników. Natomiast najmniejsza liczba podmiotów odnotowana została w powiecie proszowickim (14) oraz powiecie dąbrowskim (10). W tabeli przedstawiono także jaki, procentowy udział stanowiły podmioty gospodarcze wśród ogółu podmiotów na terenie poszczególnych powiatów. Największy procentowy udział podmiotów gospodarczych w przypadku działu PKD 14 - Produkcja odzieży odnotowano w powiecie nowotarskim (1,9%).

⁵ Za największe przedsiębiorstwa uznano, takie, które zatrudniają powyżej 250 pracowników. Opracowano na podstawie Bisnode Polska Baza Danych, [dostęp: 07.05.2018].

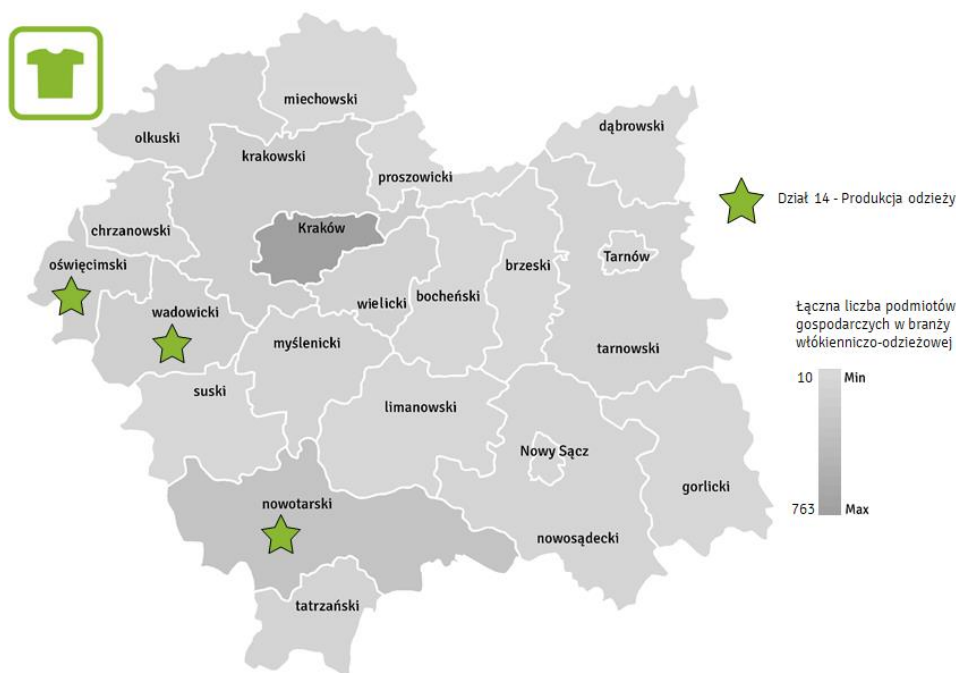
Tabela 3. Liczba podmiotów gospodarczych włókienniczo-odzieżowej w 2017 r.

NAZWA	OGÓLEM	SEKCJA C DZIAŁ 14	
	LICZBA	LICZBA	%
MAŁOPOLSKIE	380 020	2 426	0,6
Powiat bocheński	8 895	49	0,6
Powiat brzeski	6 857	27	0,4
Powiat chrzanowski	11 862	79	0,7
Powiat dąbrowski	3 339	10	0,3
Powiat gorlicki	7 837	39	0,5
Powiat krakowski	30 334	164	0,5
Powiat limanowski	10 054	59	0,6
Powiat miechowski	4 468	23	0,5
Powiat myślenicki	12 689	81	0,6
Powiat nowosądecki	16 058	67	0,4
Powiat nowotarski	16 063	305	1,9
Powiat olkuski	11 821	91	0,8
Powiat oświęcimski	14 227	133	0,9
Powiat proszowicki	3 544	14	0,4
Powiat suski	8 061	42	0,5
Powiat tarnowski	12 575	63	0,5
Powiat tatrzański	10 316	69	0,7
Powiat wadowicki	16 496	139	0,8
Powiat wielicki	14 597	109	0,7
Powiat m. Kraków	138 515	763	0,6
Powiat m. Nowy Sącz	9 863	44	0,4
Powiat m. Tarnów	11 549	56	0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na poniższej mapie znajdują się podmioty gospodarcze branży włókienniczo-odzieżowej według działów PKD. Przedstawiono, które powiaty są wiodące pod względem liczby podmiotów gospodarczych z uwzględnieniem działów PKD do których należą. Za wyróżniające się działy PKD w branży włókienniczo-odzieżowej w danym powiecie uznano takie, w których udział podmiotów gospodarczych był wyższy niż udział w skali województwa małopolskiego, powiększony o połowę odchylenia standardowego tych wartości dla wszystkich powiatów. W województwie małopolskim w branży włókienniczo-odzieżowej obserwuje się dominację podmiotów gospodarczych w powiatach: oświęcimskim, wadowickim oraz nowotarskim, w przypadku pozostałych powiatów brak było specjalizacji w tym zakresie.

Mapa 1. Podmioty gospodarcze w branży włókienniczo-odzieżowej według działów PKD w 2017 roku z uwzględnieniem podmiotów wyróżniających się w poszczególnych powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kształcenie w branży włókienniczo-odzieżowej

Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) w branży włókienniczo-odzieżowej wyróżnił 8 zawodów, które przyporządkowano do wybranego dla potrzeb realizacji niniejszego badania działu PKD 14 - Produkcja odzieży.

Rysunek 2. Zawody branży włókienniczo-odzieżowej według działów PKD

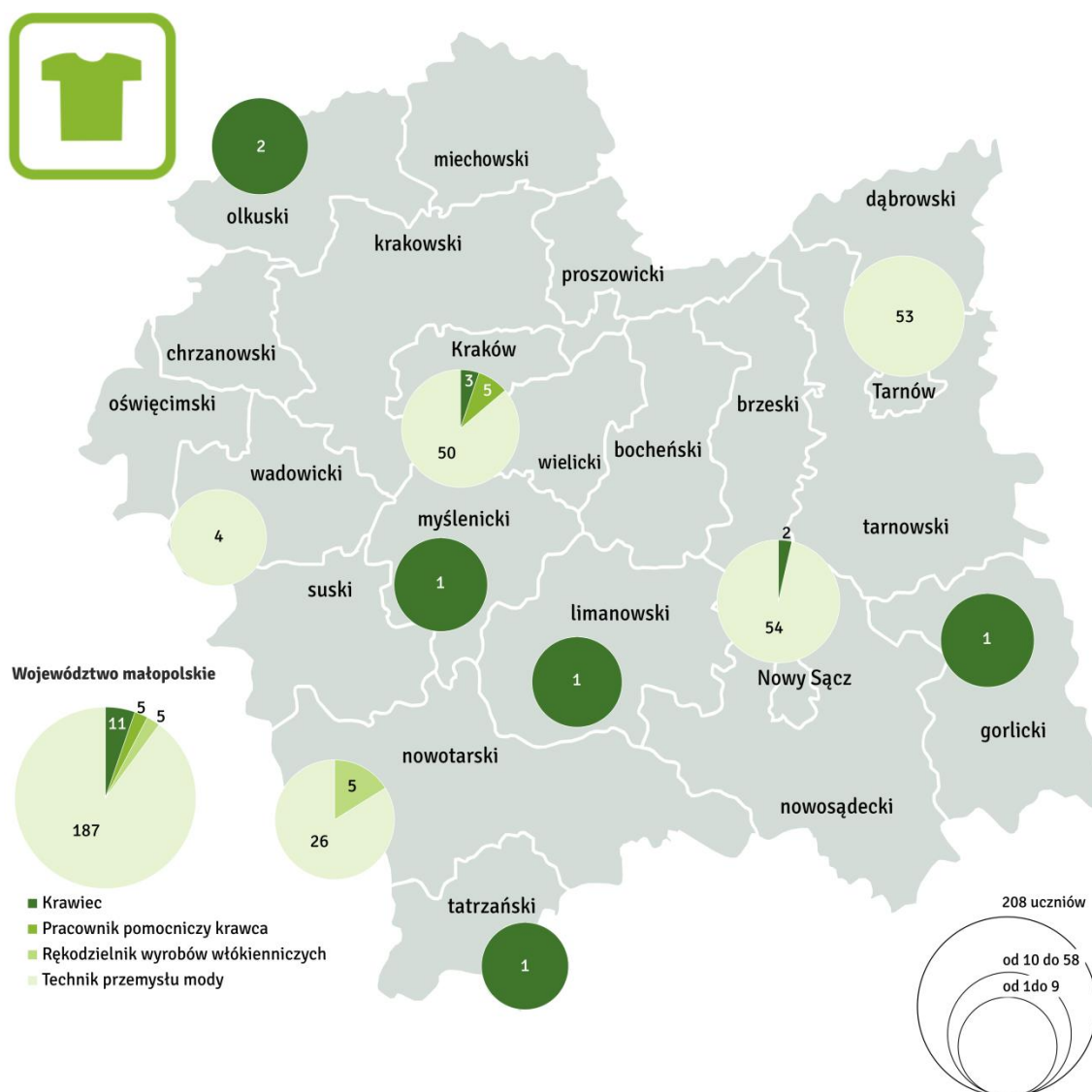

Źródło: Opracowanie własne

Na mapie 36 ukazano liczbę uczniów branży włókienniczo-odzieżowej w województwie małopolskim w roku szkolnym 2017/2018. Łączna liczba uczniów tej branży wynosiła 208 osób. W omawianej branży odnotowano

kształcenie w 4 zawodach: **krawiec**, **rękodzielnik wyrobów włókienniczych**, **technik przemysłu mody**, **pracownik pomocniczy krawca**. Natomiast nie występuje kształcenie w zawodach: **operator maszyn w przemyśle włókienniczym**, **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** oraz **technik włókiennik**. Największa liczba uczniów podjęła edukację w zawodzie **technik przemysłu mody**, z czego najwięcej w Nowym Sączu (54 osoby), Tarnowie (53 osoby) oraz Krakowie (50 osób). Zawód **krawiec** został wybrany przez 11 uczniów z województwa małopolskiego, natomiast edukację w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** podjęło zaledwie 5 osób z powiatu nowotarskiego, a w zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** uczyło się 5 osób z Krakowa. Należy zauważyć, że w Krakowie uczniowie kształcili się w największej liczbie (3) zawodów branży włókienniczo-odzieżowej. Z kolei w powiatach: gorlickim, limanowskim, myślenickim, olkuskim, tatrzańskim, wadowickim oraz Tarnowie odnotowano kształcenie tylko w 1 zawodzie omawianej branży (w przypadku powiatu wadowickiego oraz Tarnowa jest to zawód **technik przemysłu mody**, w pozostałych **krawiec**).

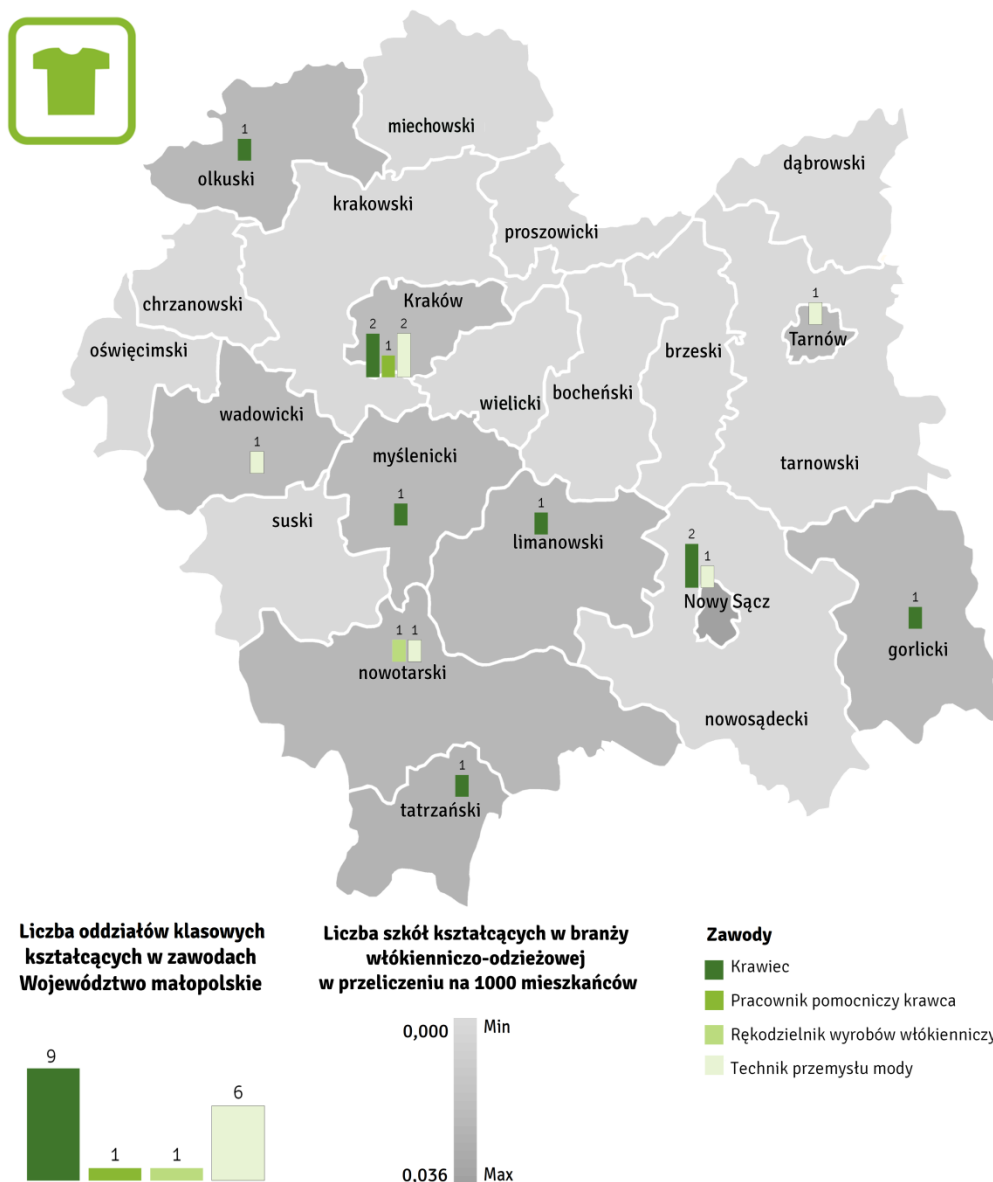
Mapa 2. Liczba uczniów w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej w poszczególnych powiatach w roku szkolnym 2017/2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Poniższa mapa przedstawia liczbę szkół w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w branży włókienniczo-odzieżowej w roku szkolnym 2017/2018 w Małopolsce. Największa liczba szkół w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców znajdowała się w Nowym Sączu (0,036), a najmniejsza w Krakowie (0,005). Łączna liczba szkół w tej branży wynosiła: 17. Kształcenie w zawodzie **krawiec** odbywało się w 2 szkołach w Krakowie oraz w 2 w Nowym Sączu.

Mapa 3. Liczba szkół kształcących w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej w 2017 roku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

W powiatach: gorlickim, limanowskim, myślenickim, olkuskim, tatrzańskim zaobserwowano po 1 szkole kształcącej w zawodzie **krawiec**. W zawodzie **technik przemysłu mody** odnotowano 2 szkoły w Krakowie oraz po 1 szkole w powiecie nowotarskim, wadowickim oraz miastach Nowy Sącz i Tarnów. W zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** odnotowano 1 szkołę w Krakowie. Natomiast w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włó-**

kienniczych odbywała się edukacja w 1 szkole w powiecie nowotarskim. Kształcenie w 3 zawodach omawianej branży odbywało się w Krakowie, natomiast w powiatach: gorlickim, limanowskim, myślenickim, olkuskim, tatrzańskim, wadowickim oraz Tarnowie w 1 zawodzie branży⁶.

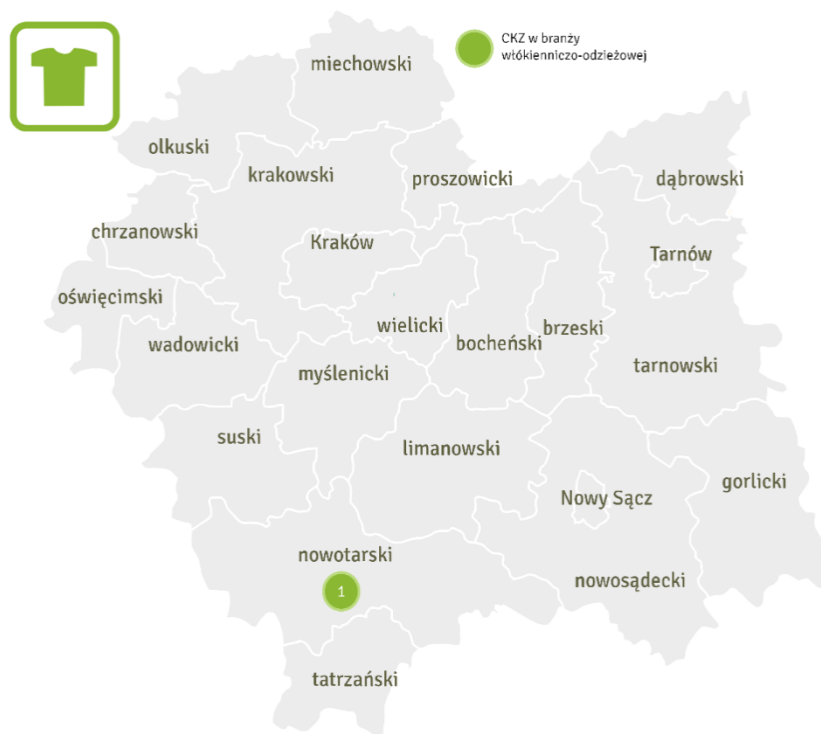
Rozporządzenie z dnia 1 września 2017 roku w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego wprowadziło nowy zawód **pracownik pomocniczy krawca**, dedykowany osobom niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim.

Centra Kompetencji Zawodowych

W województwie małopolskim utworzono następujące CKZ⁷, w których można się kształcić w poszczególnych zawodach branży włókienniczo odzieżowej:

1. CKZ w Powiecie Nowotarskim składającego się z Zespołu Szkół nr 1 im. Władysława Orkana w Nowym Targu, oferującego kształcenie na kierunku **technik przemysłu mody**.

Mapa 4. Centra Kompetencji Zawodowych w branży włókienniczo-odzieżowej w województwie małopolskim (numery na mapie odpowiadają numerom CKZ wyróżnionych powyżej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

⁶ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, szkołach branżowych, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

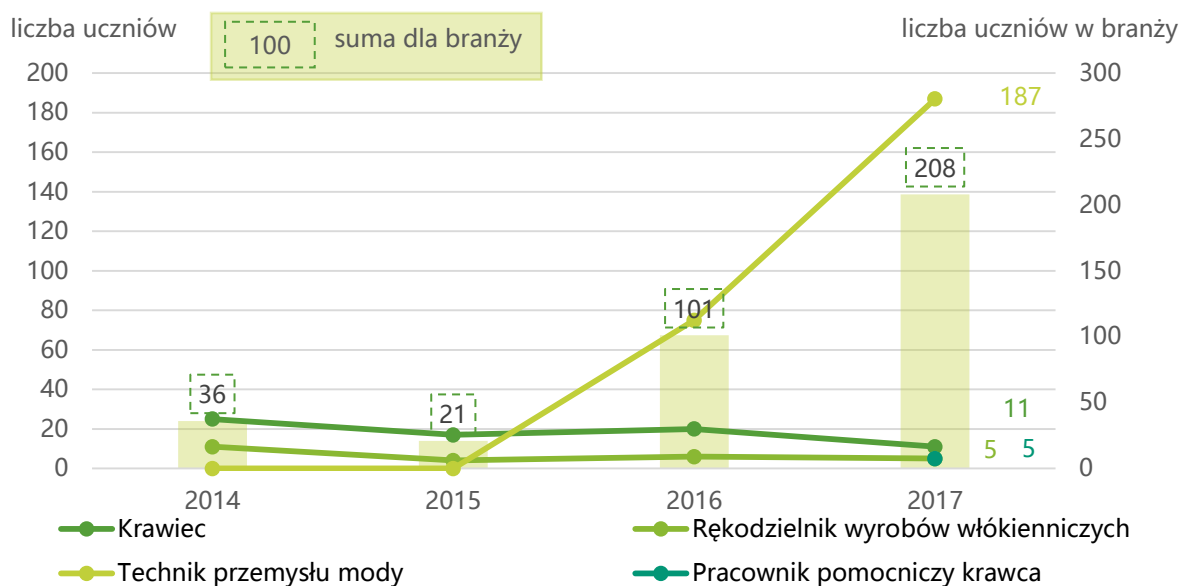
⁷ Umożliwiają uzyskanie lub uzupełnienie kwalifikacji zawodowych w danym zawodzie. Na kwalifikacyjnych kursach zawodowych osoby dorosłe będą mogły uzyskać bezpłatnie kwalifikacje zawodowe i dyplom technika w danym zawodzie.

Zawody

Kształcenie w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej

Liczba uczniów kształcących się w branży włókienniczo-odzieżowej na przestrzeni analizowanych lat wzrastała. Obserwacja dynamiki zmian liczby uczniów w zawodach branży skórzano-obuwniczej w okresie 2014 – 2017 wskazuje na spadek zainteresowania kształceniem w zawodzie **krawiec** (spadek o 56% w stosunku do roku 2014) oraz **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** (spadek o 55%). Przyczyn spadku uczniów należy upatrywać w niskich płacach pracowników z wykształceniem zawodowym i trudnościami w znalezieniu pracy. Pracodawcy wyżej cenili pracowników ze z wykształceniem średnim technicznym. Kształcenie w profesji **technika przemysłu mody** rozpoczęło się w województwie małopolskim w 2016 roku. Pomiędzy 2016, a 2017 rokiem 2-krotnie wzrosła liczba osób kształcących się w tym zawodzie. Żadna osoba w analizowanych latach nie kształciła się w profesji **operatora maszyn w przemyśle włókienniczym**, **technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** ani **technika włókiennika**. W 2017 roku uczniowie kształcili się w następujących profesjach: **technik przemysłu mody** (187 osób), **krawiec** (11 osób), **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** (5 osób) oraz **pracownik pomocniczy krawca** (5 osób).

Wykres 1. Liczba uczniów w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej w latach 2014 – 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

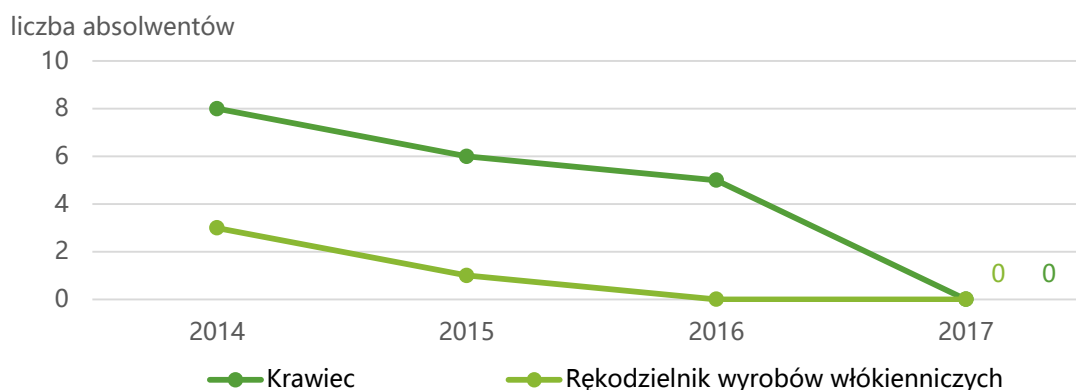
Niewątpliwie sytuacja na rynku pracy ma wpływ na podejmowane przez uczniów decyzje w zakresie wyboru kierunku kształcenia zawodowego. Dynamiczne zmiany odnotowano w zawodzie **technik przemysłu mody** – liczba uczniów kształcących się w tej profesji stale rośnie. W związku z powyższym można wywnioskować, iż największe zapotrzebowanie w województwie małopolskim dotyczy zawodu **technik przemysłu mody**, gdyż zainteresowanie kształceniem w tym kierunku znacznie przewyższa pozostałe profesje z branży. Co istotne, liczba placówek kształcących w zawodzie **krawiec** jest większa, aczkolwiek nie znajduje to odzwierciedlenia w liczbie uczniów. Może to natomiast wynikać ze znaczącego napływu osób bezrobotnych posiadających zawód

krawiec, oraz niskiego bezrobocia w przypadku **techników przemysłu mody**. Uczniowie chętniej wybierają kształcenie w zawodach, w których szybko będą mogli rozpocząć pracę zawodową bez problemów z jej znalezieniem.

W związku z powyższym, brak zainteresowania kształceniem w zawodach **operator maszyn w przemyśle włókienniczym, technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** oraz **technik włókiennik** wynika z niewielkiego zapotrzebowania na pracowników posiadających te profesje. To natomiast wiąże się z łatwą dostępnością odzieży z państw azjatyckich (wpływa na niższy popyt na siłę roboczą w branży w regionie).

W 2017 roku żadna osoba z województwa małopolskiego kształcąca się w branży włókienniczo-odzieżowej nie została absolwentem. We wcześniejszych latach analizowanego okresu odnotowano absolwentów – w 2016 roku było to 8 osób w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** oraz 3 osoby w zawodzie **krawca**.

Wykres 2. Liczba absolwentów w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej w latach 2014 – 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

Kształcenie w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej może odbywać się w 3 typach szkół: w 3-letniej branżowej szkole I stopnia (BS I)⁸, 2-letniej szkole branżowej II stopnia (BS II) oraz technikach. Kształcenie w zawodzie **krawiec, operator maszyn w przemyśle włókienniczym, pracownik pomocniczy krawca i rękodzielnik wyrobów włókienniczych** realizowane jest w technikach. Edukacja pozostałych zawodów odbywa się w szkołach branżowych II stopnia oraz technikach. W kolejnej tabeli zestawiono dane na ten temat wraz z liczbą szkół oferujących kształcenie w danym zawodzie na terenie województwa małopolskiego. Ustawodawca dopuszcza zdobycie wykształcenia także poprzez odbycie kwalifikacyjnego kursu zawodowego⁹. Organizatorem kwalifikacyjnych kursów zawodowych mogą być publiczne i niepubliczne placówki oświatowe. Ich prowadzenie jest finansowane z subwencji oświatowej¹⁰.

W kolejnej tabeli zestawiono dane na ten temat wraz z liczbą oddziałów klasowych oferujących kształcenie w danym zawodzie na terenie województwa małopolskiego. Najwięcej placówek daje możliwość kształcenia w zawodzie **krawca** (9 szkół branżowych), **technika przemysłu mody** (6 techników). Tylko 1 szkoła branżowa I stopnia kształci **pracowników pomocniczych krawca** oraz **rękodzielnik wyrobów włókienniczych**. Żadna ze

⁸ Do 1 września 2017 roku dotychczasowa 3-letnia zasadnicza szkoła zawodowa.

⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, Dz. U. 2017 poz. 622.

¹⁰ <http://wupkrakow.praca.gov.pl/documents/67976/5926453/Kwalifikacyjne%20kursy%20zawodowe/3ca28c98-9d99-483f-a17e-0a6840327ef9>, [dostęp: 29.05.2018].

szkół nie oferuje wykształcenia w zawodzie **technika włókiennika, technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz operatorów maszyn w przemyśle włókienniczym**¹¹.

Tabela 4. Szkoły ponadpodstawowe, kształcące w zawodach obszaru włókienniczo-odzieżowego wraz z liczbą placówek kształcących w tych zawodach w roku szkolnym 2017/2018 w województwie małopolskim

NAZWA ZAWODU	TYP SZKOŁY PONADPODSTAWOWEJ W KTÓREJ ODBYWA SIĘ KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE WRAZ Z LICZBĄ PLACÓWEK W WOJEWÓDZTWIE MAŁOPOLSKIM W ROKU SZKOLNYM 2017/2018				
	BS I	BS II ¹²	TECHNIKUM	SZKOŁA POLICEALNA O OKRESIE NAUCZANIA NIE DŁUŻSZYM NIŻ 2,5 ROKU (LICZBA LAT KSZTAŁCENIA)	KWALIFIKACYJNE KURSY ZAWODOWE
Krawiec	9				X
Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	0				X
Pracownik pomocniczy krawca	1				X ¹³
Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	1				X
Technik przemysłu mody		0	6		X
Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych		0	0		X
Technik włókiennik		0	0		X

X – w przypadku kwalifikacyjnych kursów zawodowych (KKZ) wskazano jedynie możliwość zdobycia zawodu w tym trybie kształcenia bez wskazywania liczby placówek oferujących kształcenie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SIO

W kolejnej tabeli zestawiono kwalifikacje zawodowe składające się na dany zawód wraz z efektami kształcenia. Zawody takie jak: **krawiec, operator maszyn w przemyśle włókienniczym, pracownik pomocniczy krawca, rękodzielnik wyrobów włókienniczych i operator urządzeń przemysłu ceramicznego** składają się z 1 kwalifikacji zawodowej. Pozostałe zawody zawierają 2 kwalifikacje zawodowe: **technik przemysłu mody, technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz technik włókiennik**.

¹¹ Kilku zawodów jednocześnie można nauczać w tych samych technikach, szkołach branżowych, zespołach szkół, CKZ. Zatem nie powinno się sumować liczby szkół wskazanych w opisie.

¹² Kształcenie w BS II rozpocznie się od 1.09.2020 r. (art. 173 ust. 1 p.w.p.o.). BS II jest przeznaczona dla absolwentów BS I – mogą rozpocząć w niej naukę w roku szkolnym bezpośrednio następującym po roku szkolnym, w którym ukończyli BS I (art. 135 ust. 2 pr. ośw.). Tylko w wyjątkowych wypadkach losowych lub zdrowotnych, uniemożliwiających ubieganie się o przyjęcie do I klasy BS II, albo w przypadku, gdy kandydat nie został przyjęty rok wcześniej z powodu braku wolnych miejsc, można przyjąć go rok później (art. 135 ust. 3 pr. ośw.).

¹³ Od dnia 1 stycznia 2020 r. przewidziano możliwość kształcenia na kwalifikacyjnych kursach zawodowych w zakresie kwalifikacji AU.03 Projektowanie i wytwarzanie prostych wyrobów odzieżowych. Kształcenie przeznaczone jest wyłącznie dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim.

Tabela 5. Kwalifikacje zawodowe oraz efekty kształcenia w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	KWALIFIKACJE ZAWODOWE	EFEKTY KSZTAŁCENIA
753105	Krawiec	K1 Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	Projektowanie wyrobów odzieżowych Wykonywanie wyrobów odzieżowych
815204	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	K1 Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych	Obsługiwanie maszyn do wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych Obsługiwanie maszyn do wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych Przygotowanie surowców i wyrobów włókienniczych do procesu wykańczania Obsługiwanie maszyn do wykańczania wyrobów włókienniczych
932915	Pracownik pomocniczy krawca	K1 Projektowanie i wytwarzanie prostych wyrobów odzieżowych	Projektowanie prostych wyrobów odzieżowych Wykonywanie prostych wyrobów odzieżowych
731808	Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	K1 Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich Wykonywanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
311941	Technik przemysłu mody	K1 Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych	Projektowanie wyrobów odzieżowych Wykonywanie wyrobów odzieżowych
		K2 Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	Organizowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych Organizowanie działań związanych z marketingiem oraz sprzedażą wyrobów odzieżowych
311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	K1 Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych Wykonywanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich Wykonywanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
		K2 Projektowanie i organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	Badanie parametrów surowców i wyrobów włókienniczych Projektowanie włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz planowanie procesów ich wytwarzania Organizowanie i kontrolowanie procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
311932	Technik włókiennik	K1 Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych	Obsługiwanie maszyn do wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych Obsługiwanie maszyn do wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych Przygotowanie surowców i wyrobów włókienniczych do procesu wykańczania Obsługiwanie maszyn do wykańczania wyrobów włókienniczych
		K2 Nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych	Badanie parametrów surowców i wyrobów włókienniczych Opracowywanie dokumentacji wyrobów włókienniczych Nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych

Źródło: Opracowanie własne

W branży włókienniczo-odzieżowej absolwenci kierunku **technik technologii odzieży** uważają, że do zawodu lepiej przygotowałyby ich większa liczba zajęć praktycznych (41% wskazań). Ich zdaniem należy również bar-

dziej nowoczesnie podejść do nauki, ze świeżym spojrzeniem i lepiej wyposażać pracownie. Potrzebna jest także wykwalifikowana kadra nauczycielska potrafiąca przekazać odpowiednią wiedzę¹⁴.

W krajach niemieckojęzycznych kształcenie w zawodach branży odbywa się bardzo podobnie jak w Polsce. Uczniowie w toku kształcenia nabywają zarówno wiedzę teoretyczną oraz umiejętności praktyczne. Wynika to z przyjęcia polskich ram kwalifikacji, a są one odpowiednikiem europejskiej ramy (obowiązującej w UE), zatem kształcenie w zawodach nie może się różnić.

W branży włókienniczo-odzieżowej w innych krajach występują m.in. następujące zawody, w których w Polsce nie prowadzi się kształcenia:

- ⇒ Laborant ds. włókienniczych – osoba posiada kompetencje sprawdzania pod względem jakości produkcji różnego rodzaju przedmiotów z tkanin – nie tylko ubrania, ale dywany, siedzenia w środkach transportu, kombinezony ochronne. Niezbędna jest do tego wiedza z zakresu tekstyliów, produkcji włókienniczej. Kształcenie teoretyczne opiera się na fizyce (jak zjawiska tarcia i wytrzymałość), chemii (chemikalia potrzebne do produkcji), matematyka.¹⁵

Rynek pracy w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej

Analiza danych dotyczących bezrobocia w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej w 2017 roku wskazuje na znaczący napływ bezrobotnych posiadających zawód **krawca**. W tym zawodzie na koniec roku zarejestrowanych było 1 249 bezrobotnych. Jednocześnie najwięcej ofert pracy kierowanych było do osób reprezentujących ten zawód (387). W 2017 roku zarejestrowano także 37 bezrobotnych z zawodem **technika włókiennika**. Było to prawie o połowę mniej niż w 2015 roku. Niestety napływ ofert pracy dla osób wykonujących ten zawód był zerowy. Liczba osób nieposiadających pracy w zawodach z branży na terenie województwa małopolskiego w 2017 roku spadła w stosunku do 2015 roku. Największy spadek odnotowano w zawodzie **technik włókiennik** (-44%) (nie uwzględniając niszowych zawodów takich jak: **operator maszyn w przemyśle włókienniczym, rękodzielnik wyrobów włókienniczych**).

¹⁴ Badanie losów absolwentów szkół zawodowych 2015 i 2016.

¹⁵ Niniejszy podrozdział został opracowany w oparciu o materiały źródłowe znajdujące się na stronach: www.ausbildung.de; www.aubi-plus.de; www.azubi.de; www.ams.at/ausbildung; www.karriere.at [dostęp 25.05.2018].

Tabela 6. Bezrobocie według zawodów branży włókienniczo-odzieżowej w województwie małopolskim w 2017 roku

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	NAPLYW BEZROBOTNYCH W CIĄGU ROKU	LICZBA OSÓB ZAREJESTROWANYCH W PUP - STAN NA KONIEC ROKU	NAPLYW OFERT PRACY W CIĄGU ROKU	LICZBA OFERT PRACY ZGŁOSZONYCH DO PUP -STAN NA KONIEC ROKU	ZMIANA LICZBY OSÓB BEZROBOTNYCH 2017/2015
753105	Krawiec	1 249	1 050	387	18	-35%
815204	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	1	1	0	6	-100%
932915	Pracownik pomocniczy krawca	brak danych				
731808	Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	1	1	1	0	-75%
311941	Technik przemysłu mody	1	0	0	0	-
311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	6	3	1	1	-40%
311932	Technik włókiennik	37	20	0	0	-44%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych WUP

Wynagrodzenia w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej przedstawia kolejna tabela. Zarobki w badanym obszarze są niższe od średnich wynagrodzeń ogółem. Średnio o połowę mniej zarabiają **krawcy** oraz **operatorzy maszyn w przemyśle włókienniczym**. Przeciętnie, najwyżej wynagradzanymi zawodami są **technik przemysłu mody**, **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** oraz **technik włókiennik** (4 062 zł brutto). Najwyższy przyrost poziomu wynagrodzenia (7%) odnotowano w zawodach: **technik przemysłu mody**, **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** oraz **technik włókiennik**. Najniżej wynagradzany jest zawód **operatora maszyn w przemyśle włókienniczym** (1 850 zł brutto).

Tabela 7. Wynagrodzenia w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej w latach 2014 i 2016

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	GRUPY ELEMENTARNE WG KZIS ¹⁶	ŚREDNIE WYNAGRODZENIE W ZŁ BRUTTO	ZMIANA 2016/2014	ODCHYLENIA OD ŚREDNIEJ WYNAGRODZEŃ OGÓLNEM 2016
753105	Krawiec	Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni	1 972	-9%	-53%
815204	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	Operatorzy maszyn tkackich i dziewiarskich	1 850	-46%	-56%
932915	Pracownik pomocniczy krawca	Robotnicy wykonujący prace proste w przemyśle	2 847	5%	-32%
731808	Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	Rękodzielnicy wyrobów z tkanin, skóry i pokrewnych	2 454	brak danych	-41%
311941	Technik przemysłu mody	Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani	4 062	7%	-3%
311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych				
311932	Technik włókiennik				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Kolejna tabela przedstawia informacje o analizowanych zawodach w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w innych projektach do opisu przyszłej sytuacji w zawodach - „Prognozowanie zatrudnienia” oraz „Barometr zawodów”. Dodatkowo na podstawie danych o ofertach pracy w Internecie zaprezentowana została informacja o stanowiskach pracy, które mogą być obsadzone przez osoby, które uzyskały dany zawód.

¹⁶ Średnie wynagrodzenie w Małopolsce w poszczególnych zawodach przedstawione jest dla elementarnych grup zawodów (czterocyfrowy symbol), będących uogólnieniem informacji o zawodach i specjalnościach (sześciocyfrowy kod). Na poziomie zawodów i specjalności - wyróżnione są zawody, w których odbywa się kształcenie w szkolnictwie zawodowym.

Tabela 8. Zawody branży włókienniczo-odzieżowej w ujęciu klasyfikacji wykorzystywanych w opracowaniu

KOD ZAWODU	NAZWA ZAWODU	PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZiS ¹⁷	BAROMETR ZAWODÓW	STANOWISKO PRACY
753105	Krawiec	75- Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	krawcy i pracownicy produkcji odzieży	krawiec
				pracownik produkcji odzieży
				krojczy
				pracownik szwalni
				dziewiarz
szwaczka				
815204	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	81- Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	operatorzy maszyn włókienniczych	operator maszyn włókienniczych
932915	Pracownik pomocniczy krawca	93- Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	pracownicy fizyczni w produkcji i pracach prostych	prasowaczka
				pomocnik krawca
731808	Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	73- Rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	krawcy i pracownicy produkcji odzieży	rękodzielnik wyrobów włókienniczych
311941	Technik przemysłu mody	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	krawcy i pracownicy produkcji odzieży	pracownik działu projektowo-technologicznego
				technolog odzieżowy
				projektant odzieży
311931	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	specjaliści ds. organizacji produkcji	pracownik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
311932	Technik włókiennik	31- Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	specjaliści ds. organizacji produkcji	włókiennik
				specjalista ds. organizacji produkcji
				tekstronik

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z barometr.zawodow.pl, <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pln> oraz danych o ofertach pracy

Z indywidualnych wywiadów pogłębionych wynika również, iż według badanych kluczowe stanowiska, bez których branża nie mogłaby istnieć, to: krawiec, szwaczka, krojczy¹⁸.

¹⁷ Dane określone na podstawie dużych grup zawodów (dwucyfrowy symbol) wg KZiS, gdy nie były dostępne dane na poziomie dużych grup zawodów wykorzystano wielkie grupy zawodów (jednocyfrowy symbol) wg KZiS. Jest to grupa duża wg klasyfikacji zawodów.

¹⁸ Opracowano na podstawie badań jakościowych IDI.

Tabela 9. Metoda interpretacji danych

Do analizy danych prognozowanego zatrudnienia przyjęto oznaczenia zawarte w tabeli 9. Procentowy wzrost w prognozie zatrudnienia podzielono na 5 klas, którym przyporządkowano skalę zmian (odpowiednio: duży wzrost, wzrost, brak zmian, spadek, duży spadek) oraz oznaczenie.

ZMIANA %	SKALA ZMIAN	OZNACZENIE
>15	duży wzrost	
od 3 do 15	wzrost	
od -3 do 3	brak zmian	
od -15 do -3	spadek	
<-15	duży spadek	

Źródło: Opracowanie własne

Zgodnie z prognozą zatrudnienia do 2022 roku, w dwóch z badanych grup zawodowych nastąpi zwiększenie zapotrzebowania na pracowników. Wzrost zatrudnienia prognozuje się w grupie 81 -operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych (11%), do której należą zawody takie jak **operator maszyn w przemyśle włókienniczym i operator urządzeń przemysłu ceramicznego** nieco niższy wzrost zauważyć będzie można w grupie 93 - Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie (5%), w której znajdują się **pracownicy pomocniczy krawca**. Brak zmian w poziomie zatrudnienia jest prognozowany dla grupy zawodowej 7 - Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (-2%), do której należą **rękodzielnicy wyrobów włókienniczych**. Spadek zatrudnienia przewidywany jest w grupie zawodowej 75 - Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni (-8%), do której należy **krawiec**. Natomiast duży spadek poziomu zatrudnienia prognozowany jest dla grupy 31 – Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych (-21%), do której m.in. należy zawód **technik przemysłu mody, technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, technik włókiennik**.¹⁹

¹⁹ <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>, dostęp: 8.05.2018.

Tabela 10. Prognoza zatrudnienia do 2022 roku według grup zawodowych

PROGNOZA ZATRUDNIENIA WG DUŻYCH GRUP ZAWODÓW WG KZIS ²⁰	NAZWA ZAWODU	2013	2022	2022	SKALA ZMIAN ²¹
		TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	2013 = 100	
31-Średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	Technik przemysłu mody	31,39	24,83	79%	
	Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych				
	Technik włókiennik				
7- Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	214,99	211,7	98%	
75- Robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	Krawiec	44,11	40,58	92%	
81-Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	45,17	50,29	111%	
93-Robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	Pracownik pomocniczy krawca	28,16	29,57	105%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://np.prognozowaniezatrudnienia.pl>

Z badania „Barometr zawodów”, opisującego sytuację na rynku pracy oraz prognozującego zapotrzebowanie na zawody w 2018 roku wynika, iż duży deficyt osób poszukujących pracy wystąpi w przypadku grupy krawców i pracowników produkcji odzieży. W branży włókienniczo-odzieżowej ta grupa zawodów obejmuje profesje **krawca**, **rękodzielnika wyrobów włókienniczych** oraz **technika przemysłu mody**. Deficyt ten prognozowany jest dla Krakowa, Nowego Sącza oraz powiatu bocheńskiego.

Deficyt osób poszukujących pracy prognozuje się natomiast w grupie specjalistów ds. organizacji produkcji (powiat olkuski i myślenicki), krawców i pracowników produkcji odzieży (powiat oświęcimski, chrzanowski, miechowski, wadowicki, krakowski, suski, myślenicki, wielicki, limanowski, brzeski, nowosądecki) oraz pracowników fizycznych w produkcji i pracach prostych (powiat chrzanowski, krakowski, wielicki).

Nadwyżkę osób poszukujących pracy w 2018 roku prognozuje się dla grupy specjalistów ds. organizacji produkcji (Kraków) oraz pracowników fizycznych w produkcji i pracach prostych (powiat tatrzański i gorlicki).

²⁰ Prognoza w poszczególnych zawodach przedstawiona jest dla dużych grup zawodów (czterocyfrowy symbol).

²¹ Sposób interpretowania przedstawionych w tej tabeli kategorii został opisany w tabeli 9 na stronie 32.

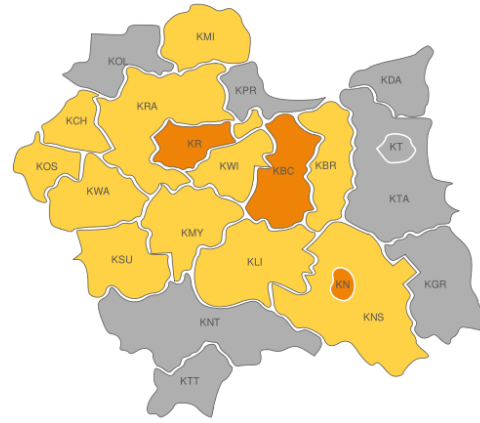
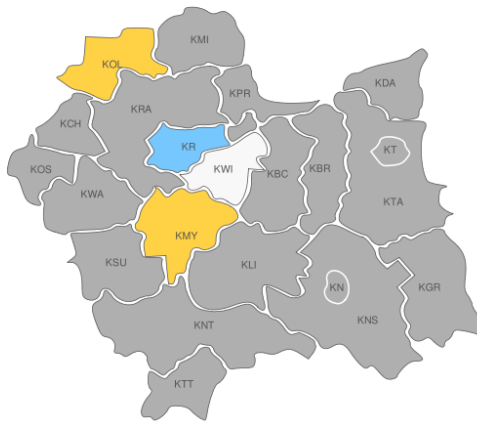
Mapa 5. Prognoza zapotrzebowania na pracowników w województwie małopolskim w 2018 roku

Prognoza na 2018, województwo małopolskie

Relacja między dostępnymi pracownikami a potrzebami pracodawców

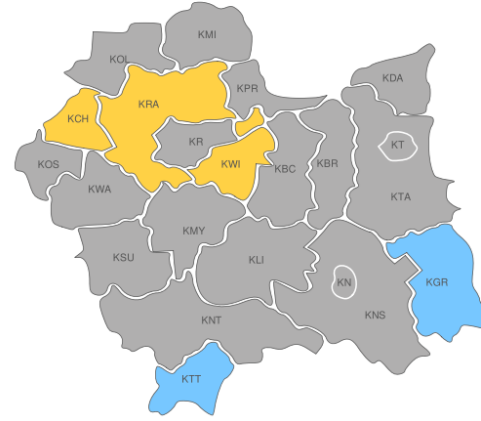
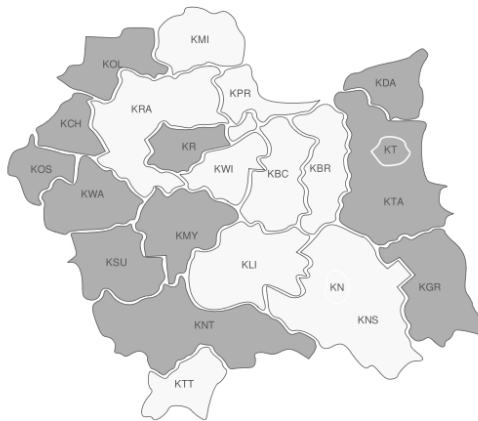
SPECJALIŚCI DS. ORGANIZACJI PRODUKCJI

KRAWCY I PRACOWNICY PRODUKCJI ODZIEŻY

OPERATORZY MASZYN WŁÓKIENNICZYCH

PRACOWNICY FIZYCZNI PRODUKCJI I PRACACH PROSTYCH

KOL - p. okulski, KMI - p. miechowski, KCH - p. chrzanowski, KRA - p. krakowski, KPR - p. proszowicki, KDA - p. dąbrowski, KSU - suski, KR - m. Kraków, KWI - p. wielicki, KBC - p. bocheński, KBR - p. brzeski, KTA - p. tarnowski, KT - m. Tarnów, KOS - p. oświęcimski, KWA - p. wadowicki, KMY - p. myślenicki, KLI - p. limanowski, KNS - p. nowosądecki, KN - m. Nowy Sącz, KGR - p. gorlicki, KNT - p. nowatorski, KTT - p. tatrzański

■ duża nadwyżka poszukujących pracy
 ■ nadwyżka poszukujących pracy
 ■ równowaga popytu i podaży
 ■ deficyt poszukujących pracy
 ■ duży deficyt poszukujących pracy
 ■ brak danych

Źródło: <https://barometrzwodow.pl/>

Analizując deklaracje respondentów w kontekście obecnego i przyszłego zapotrzebowania na zawody w branży włókienniczo-odzieżowej wywnioskowano, iż obecnie największe zapotrzebowanie na małopolskim rynku pracy dotyczy zawodu **krawiec** (91% wskazań). Przyczyną takiego stanu rzeczy jest brak atrakcyjnych ofert pracy w zawodzie w okresie transformacji społeczno-ustrojowej. Z uwagi na niskie koszty pracy, produkcja przez ostatnie dwie dekady lokowana była w krajach konkurujących skutkowałą przeniesieniem produkcji i zaprzestaniem kształcenia w zawodzie **krawiec**. Wysokie zapotrzebowanie pracodawcy zgłaszają także na zawody: **pracownik pomocniczy krawca** (29%) oraz **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** (23%). Natomiast najmniejsze zapotrzebowanie dotyczy zawodu **technik przemysłu mody** (13%). Należy dodać, iż w opinii respondentów zapotrzebowanie na wszystkie zawody z branży będzie się zmniejszać, aczkolwiek zapotrzebowanie na pracowników w zawodzie **krawiec** za 5 lat nadal będzie najwyższe (59% wskazań). Wysokie zapotrzebowanie

nie pracodawcy prognozują również dla zawodów **pracownik pomocniczy krawca** (16%), **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** (13%) oraz **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** (11%).

Tabela 11. Zapotrzebowanie na zawody w opinii pracodawców²²

Zawody	Obecnie	Za 5 lat
Krawiec	91%	59%
Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	16%	13%
Pracownik pomocniczy krawca	29%	16%
Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	13%	4%
Technik przemysłu mody	11%	2%
Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	23%	11%
Technik włókiennik	13%	5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania ilościowego

W branży włókienniczo-odzieżowej istnieją 3 zawody, w których obecnie nikt się nie kształci, a przedsiębiorcy potrzebują pracowników. Należą do nich: **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** (16% wskazań), **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** (23% wskazań) oraz **technik włókiennik** (13% wskazań). Badani przewidują, że za 5 lat nadal będzie zapotrzebowanie na tego typu pracowników. W odniesieniu do poszczególnych zawodów zadeklarowało to odpowiednio 13%, 11% i 5% respondentów. Badani wskazali również, iż na poziomie szkolnictwa zawodowego powinno się kształcić krojczy i szwaczki.

Bilans zawodów

Osoby posiadające zawód **krawiec** mogą podjąć pracę na takich stanowiskach jak np. krojczy, pracownik produkcji odzieży, krawiec, pracownik szwalni, dziewiarz lub też szwaczka w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją odzieży (dział 14 PKD). Firmy działające w tym obszarze zlokalizowane są we wszystkich powiatach, aczkolwiek szczególne ich nagromadzenie dostrzega się w Krakowie oraz zachodniej części Małopolski. Z kolei kształcenie w tym zawodzie koncentruje się w Krakowie oraz Nowym Sączu. Kształcenie w tym kierunku nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem – liczba uczniów zmniejszyła się w stosunku do 2014 roku. Pracodawcy zgłaszają jednak bardzo duże zapotrzebowanie na ten zawód. Potwierdzeniem ich deklaracji jest „Barometr zawodów”, według którego w większości powiatów województwa występuje deficyt osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Młodzież stojąca przed wyborem kierunku kształcenia może być zniechęcona przez poziom średniego wynagrodzenia **krawców**, który na tle pozostałych zawodów branży wypada niekorzystnie. Co więcej, odnotowano jego spadek w odniesieniu do 2014 roku. Korzystna jest natomiast zmiana liczby osób bezrobotnych wyuczonych w zawodzie **krawca**.

Operator maszyn w przemyśle włókienniczym może ubiegać się o zatrudnienie w firmach, których działalność klasyfikowana jest jako produkcja odzieży (dział 14 PKD). Firmy te rozmieszczone są na terenie całego województwa, aczkolwiek ich największą koncentrację dostrzega się w Krakowie oraz zachodniej części Małopolski. W województwie nie prowadzi się jednak kształcenia w tym zawodzie. Regionalni pracodawcy deklarują stosunkowo niewielkie zapotrzebowanie na **operatorów maszyn w przemyśle włókienniczym**. Jednakże pro-

²² Wartości w tabeli oznaczają odsetek wskazań respondentów dotyczący zapotrzebowania na poszczególne zawody.

gnoza zatrudnienia wskazuje na jego nieznaczny wzrost do 2022 roku. Średnie zarobki w tym zawodzie wypadają najniżej na tle pozostałych profesji branży włókienniczo-odzieżowej.

Zawód **pracownik pomocniczy krawca** po raz pierwszy pojawił się w ofercie kształcenia w 2017 roku – jest to nowy zawód, przeznaczony dla osób niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim. Osoby, które ukończyły kształcenie w tym kierunku mogą podjąć pracę na stanowisku prasowaczki lub pomocnika krawca w firmach, które zajmują się produkcją odzieży (dział 14 PKD). Ten kierunek kształcenia nie cieszy się jednak zbyt dużym zainteresowaniem – pod względem liczby uczniów plasuje się na ostatnim miejscu wśród pozostałych zawodów z branży. Pracodawcy zgłaszają jednak zapotrzebowanie na ten zawód.

Zawód **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** funkcjonuje w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją odzieży (dział 14 PKD). Firmy zaklasyfikowane do tego działu PKD znajdują się na terenie całej Małopolski, aczkolwiek większość z nich zlokalizowana jest w Krakowie. Kształcenie w tym zawodzie odbywa się w powiecie nowotarskim i nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem ze strony uczniów. Perspektywy zatrudnieniowe w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** nie kształtują się zbyt pozytywnie, gdyż pracodawcy zgłaszają niewielkie zapotrzebowanie na ten zawód.

Osoby posiadające zawód **technik przemysłu mody** mogą ubiegać się o zatrudnienie na takich stanowiskach jak np. pracownik działu technologicznego, technolog odzieżowy lub projektant odzieży w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją odzieży (dział 14 PKD). Firmy o takim profilu działalności zlokalizowane są we wszystkich powiatach województwa, aczkolwiek większość z nich znajduje się w Krakowie. Znajduje to odzwierciedlenie w kształceniu, gdyż placówki kształcące **techników przemysłu mody** koncentrują się w Krakowie. Kształcenie w tym zawodzie cieszy się dużą popularnością wśród uczniów – obserwuje się wzrost zainteresowania młodzieży tym zawodem. **Technik przemysłu mody** jest jednym z najwyżej wynagradzanych zawodów branży włókienniczo-odzieżowej. W ostatnich latach odnotowano także jego wzrost. Jednakże pracodawcy nie zgłaszają zbyt dużego zapotrzebowania na ten zawód.

Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych może ubiegać się o pracę w firmach, których działalność klasyfikowana jest jako produkcja odzieży (dział 14 PKD). Podmioty prowadzące tego typu działalność występują we wszystkich powiatach województwa, aczkolwiek większość z nich znajduje się w Krakowie. W Małopolsce nie prowadzi się jednak kształcenia **techników włókienniczych wyrobów dekoracyjnych**, gdyż uczniowie nie wykazują zainteresowania tym zawodem. Małopolscy pracodawcy zgłaszają jednak zapotrzebowanie na pracowników posiadających ten zawód. Korzystna jest również zmiana liczby osób bezrobotnych w porównaniu do 2015 roku. Zachętę dla uczniów do podejmowania kształcenia w tym kierunku może być wysokie średnie wynagrodzenie – 1 z najwyższych na tle pozostałych profesji z branży.

Zawód **technik włókiennik** funkcjonuje w przedsiębiorstwach produkujących odzież (dział 14 PKD). Firmy o takim profilu działalności znajdują się w całym województwie – większość z nich koncentruje się w Krakowie. Szkoły w Małopolsce nie prowadzą kształcenia uczniów w tym zawodzie, ze względu na brak zainteresowania ze strony uczniów. Pracodawcy zgłaszają niewielkie zapotrzebowanie na osoby posiadające zawód **technik włókiennik**. Osoby wykształcone w tym kierunku mogą podjąć pracę na takich stanowiskach jak np. włókiennik, tekstronik lub specjalista ds. organizacji produkcji. Średnie wynagrodzenie osób pracujących w tym charakterze jest 1 z najwyższych w branży włókienniczo-odzieżowej. Jak najbardziej korzystna jest także zmiana liczby osób bezrobotnych w stosunku do 2015 roku.

Kompetencje zawodowe i kwalifikacje

Krawiec

Kształcenie

Zawód **krawiec** obejmuje 1 kwalifikację zawodową: „Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych” (**Tabela 5**)²³. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to projektowanie wyrobów odzieżowych oraz ich wykonywanie. Pierwszy efekt kształcenia obejmuje m.in. posługiwanie się projektami plastycznymi wyrobów odzieżowych, wykonywanie pomiarów krawieckich oraz dobieranie materiałów odzieżowych, dodatków krawieckich i zdobniczych do asortymentu odzieży. Natomiast drugi efekt kształcenia oznacza m.in. obliczanie zużycia materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz dokonywanie rozkroju materiałów odzieżowych²⁴.

Krawiec po potwierdzeniu kwalifikacji „Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych” w celu otrzymania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie technik przemysłu mody powinien uzyskać wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz potwierdzić kwalifikację „Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych”²⁵.

Zadania zawodowe, do których powinna przygotować uczniów szkoła kształcąca w zawodzie **krawiec** to: konstruowanie i modelowanie wyrobów odzieżowych, dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych, obsługiwane maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych oraz wytwarzanie wyrobów odzieżowych²⁶.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **krawca** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisku pracownik szwalni, szwaczka, krojczy lub prasowaczka. Analiza ofert pracy wykazała, iż kompetencjami i kwalifikacjami najbardziej pożądanymi przez pracodawców są: umiejętność szycia i obsługi maszyn krawieckich (maszyn do szycia, overlocków) oraz zdolności manualne. Bardzo często mile widziane jest doświadczenie w pracy krawieckiej oraz w szyciu. **Krawiec** powinien być także dokładny, uczciwy i sumienny. Cenna jest także umiejętność pracy w zespole²⁷.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **krawiec**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie posługiwania się projektami wyrobów odzieżowych, rozróżniania materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich i określania ich właściwości i zastosowań oraz wykonywania pomiarów krawieckich, a także specjalistyczne umiejętności w zakresie konstruowania i modelowania wyrobów odzieżowych, dobierania materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych oraz obsługiwania maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych.

²³ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/753105.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

Eksperci reprezentujący szkoły zawodowe wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **krawiec** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: samodoskonalenie i poczucie estetyki.

W opinii pracodawców absolwenci w zawodzie **krawiec** posiadają 2 kompetencje ogólnozawodowe, które są na wystarczającym poziomie do wykonywania zadań zawodowych (rozdzielanie rodzajów wyrobów odzieżowych i określanie ich przeznaczenia, jak również rozróżnianie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określanie ich właściwości i zastosowań) oraz 3 kompetencje ogólne, których poziom jest niewystarczający dla prawidłowej realizacji zadań i wymaga uzupełnienia (zdolności manualne, poczucie etyki i dokładność). Respondenci przewidują, iż za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na wszystkie ujęte w zestawieniu kompetencje specjalistyczne oraz niemal wszystkie ogólnozawodowe.

W opinii pracodawców, do trudno dostępnych kwalifikacji zaliczają się niemal wszystkie specjalistyczne oraz dwie ogólnozawodowe – wykonywanie pomiarów krawieckich, rozróżnianie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określanie ich właściwości i zastosowań. Uczniowie nie wnoszą tych kompetencji ze szkoły, aczkolwiek pracodawcy są tego świadomi i pozwalają absolwentom na uzupełnianie brakujących kompetencji już na stanowisku pracy. W szczególności dotyczy to luki kompetencyjnej w zakresie obsługi maszyn i urządzeń – uczniowie nie zawsze mają możliwość pozyskania tych kompetencji ze względu na różnice, jakie występują pomiędzy wyposażeniem szkół i zakładów pracy. Zaleca się wobec tego nawiązanie współpracy z pracodawcami (dofinansowanie zakupu nowego wyposażenia, organizacja zajęć praktycznych w zakładzie pracy).

Według badanych, większość kompetencji można uzyskać w szkole i uzupełnić na stanowisku pracy. Wyjątek stanowią: znajomość przepisów BHP i specjalistyczne umiejętności w zakresie wytwarzania wyrobów odzieżowych oraz obsługi maszyn i urządzeń stosowanych podczas ich wytwarzania, gdyż można je zdobyć jedynie na stanowisku pracy.

Kompetencje niezbędne w zawodzie **krawiec** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem tych kursów jest nauczenie uczestników jak samodzielnie uszyć m.in. firany, zasłony, rolety, czapkę i komin na jesienne chłody, sukienkę dla dziewczynki, spodnie oraz bluzę oraz spódnicę ołówkową, kardigan czy sukienkę. Przekazywana wiedza jest praktyczna, pozwala na rozwinięcie umiejętności manualnych, poznanie trików krawieckich, sposobów na dobór ubrania do sylwetki, zatuszowania lub uwypuklenia kształtów²⁸.

²⁸ <http://www.metodis.pl/wordpress/kursy-krawiectwa/>, [dostęp: 03.06.2018].

Tabela 12. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **krawiec** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	rozdzielanie rodzajów wyrobów odzieżowych i określanie ich przeznaczenia				X (w)	SZ/PR
	posługiwanie się projektami wyrobów odzieżowych	X		X		SZ/PR
	rozdzielanie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określanie ich właściwości i zastosowań	X	X	X	X (w)	SZ/PR
	wykonywanie pomiarów krawieckich	X	X	X		SZ/PR
Specjalistyczne	konstruowanie i modelowanie wyrobów odzieżowych	X	X	X		SZ/PR
	dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych	X	X	X		SZ/PR
	obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych	X	X	X		PR
	wytwarzanie wyrobów odzieżowych			X		PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP					PR
	zdolności manualne				X	SZ/PR
	poczucie etyki				X	SZ/PR
	dokładność				X	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Operator maszyn w przemyśle włókienniczym

Kształcenie

Zawód **operatora maszyn w przemyśle włókienniczym** obejmuje 1 kwalifikację zawodową: „Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych” (**Tabela 5**)²⁹. Właściwe dla tej kwalifikacji efekty kształcenia to pozyskanie umiejętności w zakresie obsługiwanie maszyn do wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych, obsługiwanie maszyn do wytwarzania płaskich wyrobów włókienniczych, przygotowania surowców i wyrobów włókienniczych do procesu wykańczania oraz obsługiwanie maszyn do wykańczania wyrobów włókienniczych³⁰.

W celu otrzymania dyplomu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie technik włókiennik, absolwent szkoły kształcącej w zawodzie **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** po potwierdzeniu kwalifikacji „Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych” powinien uzyskać wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz potwierdzić kwalifikację „Nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych”³¹.

Kształcenie w zawodzie **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** ma na celu wykształcenie w uczniach umiejętności wykonywania następujących zadań zawodowych: przygotowywania surowców i półproduktów do procesu wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych, obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych

²⁹ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/815204.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem.

w procesie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych oraz wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych³².

Rynek pracy

Z ofert pracy wynika, iż **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** powinien przede wszystkim posiadać umiejętność obsługi urządzeń włókienniczych. Cenne są także zdolności manualne i sprawność fizyczna. Pracodawcy wskazywali także, iż doświadczenie nie jest konieczne, aczkolwiek jest mile widziane i stanowi atut kandydata³³.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **operator maszyn w przemyśle włókienniczym**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie sporządzania szkiców i rysunków technicznych części maszyn i urządzeń, odczytywania oznaczeń i symboli stosowanych w rysunkach technicznych oraz rozpoznawania maszyn i urządzeń włókienniczych. Ponadto pracodawcy przewidują, iż za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na wszystkie umiejętności ogólnozawodowe i specjalistyczne.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące zawodzie **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: wiedza o branży i zdolności psychofizyczne.

W opinii pracodawców, trudno dostępnymi kompetencjami są przede wszystkim umiejętności specjalistyczne (oprócz wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych), a także ogólnozawodowa umiejętność rozpoznawania maszyn i urządzeń włókienniczych. Umiejętności te związane są z maszynami i urządzeniami stosowanymi w przemyśle włókienniczym, luki kompetencyjne w tym zakresie wynikają z nieodpowiedniego zaplecza do nauki praktycznej zawodu. Szkoły często korzystają z przestarzałego sprzętu, natomiast w przedsiębiorstwach niejednokrotnie stosuje się najnowsze rozwiązania technologiczne. Warto nawiązać współpracę z przedsiębiorcami w zakresie organizacji zajęć praktycznych w zakładzie pracy bądź dofinansowania do zaktualizowania wyposażenia szkoły.

Znaczną część kompetencji można nabyć na etapie kształcenia w szkole (np. charakteryzowanie procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych), z czego większość kompetencji z grupy specjalistycznych można także uzupełnić na stanowisku pracy (umiejętności w zakresie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych, sporządzania szkiców i rysunków technicznych części maszyn i urządzeń stosowanych w przemyśle włókienniczym oraz obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych).

³² Ibidem.

³³ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

Tabela 13. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	charakteryzowanie procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych			X	Brak danych	SZ
	sporządzanie szkiców i rysunków technicznych części maszyn i urządzeń	X		X		SZ
	odczytywanie oznaczeń i symboli stosowanych w rysunkach technicznych	X		X		SZ
	rozpoznawanie maszyn i urządzeń włókienniczych	X	X	X		SZ
Specjalistyczne	przygotowywanie surowców i półproduktów do procesu wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych	X	X	X		SZ
	obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych	X	X	X		SZ/PR
	wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych	X		X		SZ/PR
	umiejętność w zakresie sporządzania szkiców i rysunków technicznych części maszyn i urządzeń stosowanych w przemyśle włókienniczym		X	X		SZ/PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP					PR
	odpowiedzialność					Brak danych
	zdolności psychofizyczne					
	sprawność fizyczna					

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem kursu jest przekazanie uczestnikom wiedzy z zakresu materiałoznawstwa odzieżowego. Warsztaty mają dostarczyć uczestnikom zarówno teoretycznej, jak i praktycznej wiedzy z zakresu klasyfikacji i właściwości włókien, budowy tkanin, splotów, procesów wytwarzania, konfekcjonowania dzianin, materiałów termoizolacyjnych, usztywniających, wzmacniających oraz badania i rozpoznawania tkanin³⁴.

Pracownik pomocniczy krawca

Kształcenie

Zawód **pracownik pomocniczy krawca** obejmuje 1 kwalifikację zawodową: „Projektowanie i wytwarzanie prostych wyrobów odzieżowych” (**Tabela 5**)³⁵. Efekty kształcenia właściwe dla tej kwalifikacji to pozyskanie umiejętności w zakresie projektowania prostych wyrobów odzieżowych oraz ich wykonywania. Dla pierwszego efektu kształcenia zakłada się, iż uczeń będzie posiadał m.in. umiejętności rozróżniania materiałów odzieżowych, dodatków krawieckich, dodatków zdobniczych oraz technik wykonywania projektów i wytwarzania wyrobów odzieżowych. Drugi efekt kształcenia obejmuje m.in. utrzymywanie czystości i porządku na stanowi-

³⁴ <https://warszawazyje.pl/materialoznawstwo-odziezowe-w-pigulce/>, [dostęp: 03.06.2018].

³⁵ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/932915.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

sku pracy przeznaczonym do ręcznego i maszynowego wykonywania wyrobów odzieżowych oraz wykonywania prostych czynności związanych z wykończaniem i uszlachetnianiem wyrobów odzieżowych³⁶.

Szkoły kształcące w zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** powinny przygotować uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: wykonywania prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca, konstruowania i modelowania wyrobów odzieżowych, dobierania materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych, obsługi prostych maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych, wykonywania prac pomocniczych związanych z obsługą klientów w zakładzie krawieckim, nabywania umiejętności z zakresu kompetencji personalnych, pracy zespołowej, odpowiedzialności za przydzielone zadania a także wytwarzania prostych wyrobów odzieżowych³⁷.

Rynek pracy

Osoba, która posiada tytuł **pracownika pomocniczego krawca** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisku szwaczka – pomoc w szwalni, pomoc krawcowej lub prasowacz. **Pracownik pomocniczy krawca** powinien cechować się przede wszystkim wysoko rozwiniętymi zdolnościami manualnymi. Pracodawcy cenią sobie również umiejętność pracy w zespole, zaangażowanie w wykonywane zadania oraz chęci do nauki. Z ofert pracy wynika, iż doświadczenie także jest mile widziane.³⁸ W przypadku pomocy krawcowej pracodawcy poszukują osób z umiejętnościami przygotowywania materiału pod szycie oraz prasowania. Idealnego kandydata charakteryzuje dyspozycyjność, komunikatywność, dokładność oraz zaangażowanie.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **pracownik pomocniczy krawca**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozpoznawania narzędzi krawieckich do cięcia, szycia, prasowania, ozdabiania tkanin, wykonywania prostych pomiarów krawieckich oraz przygotowania prostych projektów odzieżowych, a także specjalistyczne umiejętności w zakresie wykonywania prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca, dobierania materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych oraz obsługi prostych maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: wiedza o branży i odpowiedzialność.

Według pracodawców absolwenci w zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** posiadają wszystkie kompetencje ogólne oraz ogólnozawodową umiejętność w zakresie rozpoznawania materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określania ich właściwości i zastosowań, a także specjalistyczną umiejętność obsługi prostych maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych, przy czym nie są one na wystarczającym poziomie dla prawidłowego wykonywania zadań zawodowych. Tylko na tę ostatnią kompetencję przewiduje się większy popyt za 5 lat. Innymi kompetencjami, na które przewiduje się większe zapotrzebowanie w przyszłości są umiejętności specjalistyczne w zakresie wykonywania prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca oraz obsługi prostych maszyn i urządzeń stosowanych

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

³⁸ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych, a także ogólnozawodowe umiejętności wykonywania prostych pomiarów krawieckich oraz przygotowania prostych projektów odzieżowych.

Do trudno dostępnych kompetencji pracodawcy zakwalifikowali ogólnozawodową umiejętność w zakresie przygotowania prostych projektów odzieżowych oraz specjalistyczną umiejętność w zakresie wykonywania prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca. W opinii pracodawców te kompetencje można nabyć wyłącznie na stanowisku pracy, wobec czego uczniowie nie wynoszą ich ze szkoły.

Większość zestawionych kompetencji oferuje szkolnictwo zawodowe, aczkolwiek badani zadeklarowali, iż kilka umiejętności uczniowie mogą nabyć jedynie na stanowisku pracy (wykonywanie prostych pomiarów krawieckich, przygotowanie prostych projektów odzieżowych, wykonywanie prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca, dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych).

Tabela 14. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	rozpoznawanie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określanie ich właściwości i zastosowań				X	SZ
	rozpoznawanie narzędzi krawieckich do cięcia, szycia, prasowania, ozdabiania tkanin	X				SZ
	wykonywanie prostych pomiarów krawieckich	X		X		PR
	umiejętność przygotowania prostych projektów odzieżowych	X	X	X		PR
Specjalistyczne	wykonywanie prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca	X	X	X		PR
	dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych	X				PR
	obsługiwanie prostych maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych	X		X	X	SZ
Ogólne	projektowanie i wytwarzanie prostych wyrobów odzieżowych					SZ
	znajomość przepisów BHP				X	SZ
	kreatywność				X	SZ
	poczucie etyki				X	SZ
	dokładność				X	SZ

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **pracownik pomocniczy krawca** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Szkolenia mają dostarczyć uczestnikom zarówno teoretycznej, jak i praktycznej wiedzy z zakresu konstrukcji i modelowania, w tym m.in. konstrukcji na manekinie, konstrukcji na bazie cięcia skośnego, konstrukcji ubrań z dzianiny, konstrukcji koszuli, bluzki, sukienki czy konstrukcji nakryć głowy.³⁹ Celem kursu jest również nauczenie uczestników szycia na maszynie wieloczynnościowej oraz korzystania z żurnali i dopasowywania wykrojów do figury. Na kursie uczestnicy zapoznają się ze sposobami wykrawania odzieży i układania form na tkaninie, a także z szyciem różnego rodzaju kieszeni: nakładanych, angielskich, ciętych z wypustkami. W trakcie kursu uczestnik nauczy się także wszywania zamków oraz szycia kołnierzy⁴⁰.

³⁹ <http://slowfashioncafe.pl/pl/kursy/kursy-szycia-weekendowe/kursy-konstrukcji-i-modelowania/>, [dostęp: 03.06.2018]

⁴⁰ <https://www.ksa.edu.pl/kursy-warsztaty-szkolenia-w-krakowskich-szkolach-artystycznych/kurs-kroju-i-szycia>, [dostęp: 03.06.2018].

Rękodzielnik wyrobów włókienniczych

Kształcenie

Zawód **rękodzielnika wyrobów włókienniczych** obejmuje 1 kwalifikację zawodową: „Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych” (Tabela 126)⁴¹. Właściwe dla tej kwalifikacji efekty kształcenia to wykonywanie rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych, wykonywanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich oraz wykonywanie konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych. Pierwszy efekt kształcenia obejmuje m.in. rozpoznawanie rodzajów wyrobów tkanych i haftowanych, określanie parametrów budowy tkanin i haftów oraz dobieranie narzędzi i artykułów pomocniczych do haftowania. Drugi efekt kształcenia wiąże się m.in. z rozpoznawaniem rodzajów dzianych i koronkarskich wyrobów rękodzielniczych, rozróżnianiem splotów dzianin i wyrobów koronkarskich oraz dobieraniem technik wykonywania dzianych i koronkarskich wyrobów rękodzielniczych. Natomiast trzeci efekt kształcenia oznacza m.in. rozpoznawanie rodzajów uszkodzeń włókienniczych wyrobów dekoracyjnych i określanie zakresu ich naprawy oraz obliczaniem zapotrzebowania na materiały podstawowe i pomocnicze do konserwacji oraz renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych⁴².

Aby otrzymać dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** po potwierdzeniu kwalifikacji „Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych” powinien uzyskać wykształcenie średnie lub średnie branżowe oraz potwierdzić kwalifikację „Projektowanie i organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych”⁴³.

Zadania zawodowe, do których powinna przygotować uczniów szkoła kształcąca w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** to: przygotowywanie surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych, obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych, wytwarzanie i wykańczanie rękodzielniczych wyrobów włókienniczych oraz wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych⁴⁴.

Rynek pracy

Osoba, która posiada tytuł **rękodzielnika wyrobów włókienniczych** może ubiegać się o stanowisko pracy jako rękodzielnik wyrobów włókienniczych lub operator maszyn włókienniczych. Cenionymi na rynku pracy kompetencjami **rękodzielnika wyrobów włókienniczych** są: umiejętność pracy w zespole, znajomość języków obcych oraz komunikatywność. Dodatkowym atutem jest umiejętność obsługi komputera oraz pracy w zespole.⁴⁵

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **rękodzielnik wyrobów włókienniczych**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców.

Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: dokładność i wiedza o branży.

⁴¹ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/731808.pdf, [dostęp: 25.05.2018]

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

⁴⁵ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

Respondent, który oceniał zestaw kompetencji dla zawodu **rękodzielnik wyrobów włókienniczych**, jako umiejętności kluczowe wskazał umiejętności specjalistyczne w zakresie przygotowywania surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych, obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych oraz wytwarzania i wykańczania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych, a także umiejętność ogólnozawodową w zakresie rozróżniania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych. Trudno dostępne kompetencje wskazane przez respondenta to: wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, znajomość przepisów BHP, kreatywność i zdolności manualne. Luki kompetencyjne w tym zakresie wynikają z faktu, iż szkolnictwo nie jest zorientowane na kompetencje ogólne tak bardzo, jak na kwalifikacje zawodowe. Zaleca się, aby zintensyfikować doskonalenie tych umiejętności miękkich, w szczególności podczas lekcji wychowawczych.

Badany jest zdania, że za 5 lat wzrośnie popyt na większość kompetencji ogólnozawodowych oraz na umiejętności specjalistyczne w zakresie przygotowywania surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych oraz obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych. Istotna będzie również kreatywność.

Tabela 15. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	wykonywanie kompozycji kolorystycznych oraz kompozycji płaskich i przestrzennych z zastosowaniem technik rysunkowych				Brak danych	Brak danych
	rozróżnianie surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych	X		X		
	rozróżnianie parametrów budowy wyrobów włókienniczych			X		
	klasyfikowanie i możliwości wykorzystania odpadów powstałych podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych			X		
Specjalistyczne	przygotowywanie surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	X		X		
	obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych	X		X		
	wytwarzanie i wykańczanie rękodzielniczych wyrobów włókienniczych	X				
	wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych		X			
Ogólne	znajomość przepisów BHP		X			
	kreatywność		X	X		
	zdolności manualne		X			
	dokładność					

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem tego kursu jest przekazanie uczestnikom wiedzy dotyczącej jak zaprojektować oraz uszyć spódnicę na podszewce, sukienkę podstawową z rękawem, bluzkę z rękawem oraz nauka prawidłowego korzystania z wykrojów „Burdy”. Ponadto uczestnicy poznają oryginalne

sposoby dekoracji domu i stylizacji wnętrz poprzez szycie. Zainspirowane technikami i wzornictwem Skandynawii.⁴⁶

Technik przemysłu mody

Kształcenie

Zawód **technik przemysłu mody** obejmuje 2 kwalifikacje zawodowe: „Projektowanie i wytwarzanie wyrobów odzieżowych” oraz „Organizacja procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych” (**Tabela 5**)⁴⁷. Zamierzone dla pierwszej kwalifikacji efekty kształcenia obejmują pozyskanie umiejętności w zakresie projektowania wyrobów odzieżowych, a także ich wykonywania. Pierwszy z efektów kształcenia obejmuje m.in. modelowanie form wyrobów odzieżowych, planowanie operacji technologicznych związanych z wykonywaniem wyrobów odzieżowych oraz dobieranie rodzajów ściągów i szwów do określonych operacji technologicznych. Natomiast drugi efekt kształcenia oznacza m.in. obsługiwanie maszyn szwalniczych oraz łączenie elementów wyrobów odzieżowych. Efekty kształcenia właściwe dla drugiej kwalifikacji to organizowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych oraz organizowanie działań związanych z marketingiem oraz sprzedażą wyrobów odzieżowych⁴⁸.

Kształcenie w zawodzie **technik przemysłu mody** ma na celu przygotowanie uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: projektowania wyrobów odzieżowych, obsługiwania maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych, opracowywania dokumentacji wyrobów odzieżowych, wytwarzania wyrobów odzieżowych, organizowania i kontrolowania procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych oraz prowadzenia działań związanych z marketingiem mody⁴⁹.

Rynek pracy

Osoba, która posiada tytuł **technika przemysłu mody** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisku asystenta działu projektowo-technologicznego, projektanta odzieży/technolog lub technolog odzieży. W pracy **technika przemysłu mody** liczą się przede wszystkim kreatywność oraz poczucie estetyki. Pracodawcy cenią także znajomość obsługi programu CorelDRAW, Adobe Illustrator, AutoCAD oraz MS Excel. Dużym atutem technika przemysłu mody jest także znajomość branży oraz tekstyliów – w tym materiałów i ich składu. W ofertach pracy wymogiem jest wcześniejsze doświadczenie, w szczególności zdobyte na stanowisku projektanta bądź pokrewnym. Pracodawcy oczekują także znajomości tworzenia i konstruowania szablonów odzieży oraz umiejętności przygotowania dokumentacji technologicznej. Co więcej, **technik przemysłu mody** powinien znać zasady kroju i szycia⁵⁰. Pracodawcy cenią sobie gotowość do uczenia się i podejmowania nowych wyzwań, bardzo dobrej organizacji pracy własnej i umiejętności pracy w zespole oraz uczciwości, lojalności.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik przemysłu mody**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozróżniania rodzajów wyrobów odzieżowych i określania ich przerna-

⁴⁶ <http://akademiakappa.pl/kurs-szycia-dekoracji-wnetrz-i-rekodziela-artystycznego/>, [dostęp: 03.06.2018].

⁴⁷ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/311941.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ <https://www.pracuj.pl>, [dostęp: 30.05.2018].

czenia, posługiwania się projektami wyrobów odzieżowych oraz projektowania wyrobów odzieżowych, a także umiejętności specjalistyczne w zakresie opracowywania dokumentacji wyrobów odzieżowych, organizowania i kontrolowania procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych oraz prowadzenia działań związanych z marketingiem mody.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazali, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik przemysłu mody** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: wiedza o branży, kreatywność oraz poczucie estetyki.

Zdaniem dwóch respondentów, spośród wymienionych kwalifikacji i kompetencji absolwenci w zawodzie **technik przemysłu mody** posiadają wyłącznie umiejętności specjalistyczne w zakresie opracowywania dokumentacji wyrobów odzieżowych oraz prowadzenia działań związanych z marketingiem mody. W ich opinii, tylko ta pierwsza nie wymaga uzupełnienia, gdyż jej poziom jest wystarczający dla prawidłowej realizacji zadań zawodowych.

Kreatywność stanowi jedyną kompetencję określoną jako trudno dostępną, jednakże można ją uzupełnić na stanowisku pracy. Na podstawie odpowiedzi 1 respondenta można stwierdzić, że za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na wszystkie kompetencje ujęte w zestawieniu.

Tabela 16. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik przemysłu mody** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	rozdzielanie rodzajów wyrobów odzieżowych i określanie ich przeznaczenia	X		X		SZ/PR
	wykonywanie rysunków żurnalowych i modelowych wyrobów odzieżowych			X		SZ
	posługiwanie się projektami wyrobów odzieżowych	X		X		SZ/PR/KiS
	projektowanie wyrobów odzieżowych	X		X		PR
Specjalistyczne	opracowywanie dokumentacji wyrobów odzieżowych	X		X	X (w)	SZ/PR/KiS
	organizowanie i kontrolowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych	X		X		SZ
	prowadzenie działań związanych z marketingiem mody	X		X	X	SZ/PR
	umiejętność wykorzystania informacji związanych z psychologicznymi i socjologicznymi uwarunkowaniami w zakresie rynkowych tendencji w obszarze mody			X		PR
Ogólne	kreatywność		X	X		PR
	sumienność			X		SZ
	zdolności manualne			X		PR
	poczucie etyki			X		SZ

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik przemysłu mody** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem kursów jest przekazanie uczestnikom wiedzy zakresu realizacji własnych projektów i metod projektowania. W trakcie szkolenia uczestnicy rozwiną swoje umiejętności projektowania, rysunku, fotografii, jak też projektowania i wytwarzania akcesoriów oraz obuwia w oparciu o klasyczne

i najnowsze technologie. Osoba po odbyciu tego kursu będzie przygotowana do pracy m.in. w charakterze stylisty i projektanta mody – odzieży oraz jej elementów, dziennikarza modowego, krytyka mody, managera i koordynatora kolekcji⁵¹. Ponadto szkolenia mają dostarczyć uczestnikom zarówno teoretycznej, jak i praktycznej wiedzy z zakresu tworzenia form odzieżowych w oparciu o siatkę konstrukcyjną dla zaprojektowanego fasonu odzieży, modyfikacji istniejących szablonów na potrzeby nowego wyrobu odzieżowego, szycia skomplikowanych węzłów konstrukcyjnych oraz nowoczesnych technik wykańczania odzieży.

Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych

Kształcenie

Zawód **technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** obejmuje 2 kwalifikacje zawodowe: „Wytwarzanie, konserwacja i renowacja rękodzielniczych wyrobów włókienniczych” oraz „Projektowanie i organizacja procesów wytwarzania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych” (**Tabela 5**)⁵². Efekty kształcenia właściwe dla pierwszej kwalifikacji to wykonywanie rękodzielniczych wyrobów tkanych i haftowanych, wykonywanie rękodzielniczych wyrobów dzianych i koronkarskich oraz wykonywania konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych. Natomiast dla drugiej kwalifikacji zakładane są następujące efekty kształcenia: badanie parametrów surowców i wyrobów włókienniczych, projektowanie włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz planowanie procesów ich wytwarzania⁵³.

Szkoły kształcące w zawodzie **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** powinny przygotować uczniów do wykonywania następujących zadań zawodowych: wykonywania projektów włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, sporządzania ich dokumentacji technicznej, wytwarzania i wykańczania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz wykonywania prac związanych z ich konserwacją i renowacją⁵⁴.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** może ubiegać się o pracę m.in. na stanowisku operatora maszyn wykończalniczych wyrobów włókienniczych, technologa-projektanta wyrobów tekstylnych konfekcjonowanych lub operatora maszyn włókienniczych. Dla pracodawcy, który zatrudnia pracownika z wykształceniem **technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** szczególnie ważne są zdolności techniczne, manualne i artystyczne. Istotne jest również, aby technik włókiennik miał dobry wzrok i odróżniał barwy. W tym zawodzie ważna jest zdolność koncentracji, podzielność uwagi, a także umiejętności prezentowania i negocjacji. Pracownik, który pełni funkcje organizacyjne powinien posiadać umiejętność komunikacji, zarządzania ludźmi oraz organizacji pracy własnej i zespołu. Ponadto **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** powinien mieć wiedzę na temat: surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych, sposobów otrzymywania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych, procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych, odpadów powstałych podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych, symboli stosowanych w rysunkach technicznych, maszyn i urządzeń włókienniczych. Osoba, która chce pracować w zawodzie **technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych**, powinna posiadać doświadczenie w wykonywaniu projektów plastycznych, wytwarzaniu i wykańczaniu włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, sporządzaniu odpowiedniej

⁵¹ <https://uslugirozwojowe.parp.gov.pl/uslugi/view?id=78256>, [dostęp: 03.06.2018].

⁵² https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/311931.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

dokumentacji technicznej, wykonywaniu prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych. Poza tym na tych stanowiskach przydatna jest wiedza na temat projektowania wyrobów włókienniczych z zastosowaniem technik komputerowych, prezentacji i ekspozycji prac plastycznych oraz projektów, montażu i demontażu zespołów maszyn i urządzeń mechanicznych, rodzajów maszyn i urządzeń elektrycznych, obsługi programów komputerowych⁵⁵.

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców. 2 respondentów wskazało, iż kluczowymi kompetencjami są w większości kompetencje specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się specjalistyczne umiejętności w zakresie wykonywania projektów włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, sporządzania dokumentacji technicznej włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz wytwarzania i wykańczania włókienniczych wyrobów dekoracyjnych. W opinii tych 2 respondentów, istotne są także kompetencje ogólnozawodowe, w szczególności umiejętności w zakresie rozróżniania parametrów budowy wyrobów włókienniczych oraz charakteryzowania procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych.

Uczestnicy zogniskowanych wywiadów grupowych wskazali natomiast, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: wiedza o branży oraz zdolności manualne.

W opinii jednego respondenta absolwenci w zawodzie **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** posiadają wszystkie kompetencje zaklasyfikowane do badania na poziomie wystarczającym dla realizacji zadań zawodowych. Jego zdaniem wszystkie kompetencje można uzyskać zarówno na etapie nauki szkolnej, jak i na stanowisku pracy.

Dwóch respondentów do trudno dostępnych kompetencji zaliczyło ogólnozawodową umiejętność charakteryzowania procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych, a także specjalistyczne umiejętności w zakresie wykonywania projektów włókienniczych wyrobów dekoracyjnych oraz wykonywania prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych, jak również kreatywność (ogólna). Uczniowie nie wynoszą tych kompetencji ze szkoły, aczkolwiek pracodawcy są świadomi luk kompetencyjnych w tym zakresie i pozwalają absolwentom na ich uzupełnianie na stanowisku pracy. Respondenci uważają, że za 5 lat wzrośnie zapotrzebowanie na większość umiejętności ogólnozawodowych i specjalistycznych.

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Szkolenia mają dostarczyć uczestnikom zarówno teoretycznej, jak i praktycznej wiedzy z zakresu konstrukcji odzieży. Celem kursu jest przekazanie uczestnikom umiejętności rozpoznawania materiałów, z których szyje się firany, umiejętność zaprojektowania oraz artystycznego uszycia firan. **Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** po ukończeniu kursu wiedzę specjalistyczną na temat artystycznego uszycia firan, co powinno zwiększyć jego szansę na znalezienie pracy w odzieżowych zakładach produkcyjnych⁵⁶.

⁵⁵<https://zasobyip2.ore.edu.pl/publications/download/50528>, [dostęp: 02.06.2018].

⁵⁶ <http://www.zdz.katowice.pl/zapisz-sie,608,102424>, [dostęp: 03.06.2018].

Tabela 17. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technika włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	wykonywanie kompozycji kolorystycznych oraz kompozycji płaskich i przestrzennych z zastosowaniem technik rysunkowych				X (w)	SZ/PR
	rozdzielanie surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych			X	X (w)	SZ/PR
	rozdzielanie parametrów budowy wyrobów włókienniczych	X		X	X (w)	SZ/PR
	charakteryzowanie procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych	X	X	X	X (w)	SZ/PR
Specjalistyczne	wykonywanie projektów włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	X	X	X	X (w)	SZ/PR
	sporządzanie dokumentacji technicznej włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	X		X	X (w)	SZ/PR
	wytwarzanie i wykańczanie włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	X			X (w)	SZ/PR
	wykonywanie prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych		X	X	X (w)	SZ/PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP				X (w)	SZ/PR
	kreatywność		X		X (w)	SZ/PR
	zdolności manualne				X (w)	SZ/PR
	dokładność				X (w)	SZ/PR

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Technik włókiennik

Kształcenie

Zawód **technik włókiennik** obejmuje 2 kwalifikacje zawodowe: „Wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych” oraz „Nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych.” (Tabela 5)⁵⁷. Efekty kształcenia właściwe dla kwalifikacji wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych to pozyskanie umiejętności w zakresie obsługi maszyn do wytwarzania liniowych wyrobów włókienniczych i płaskich wyrobów włókienniczych, przygotowywanie surowców i wyrobów do procesu wykańczania oraz obsługa maszyn do wykańczania wyrobów włókienniczych. Dla kwalifikacji nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych właściwe efekty kształcenia obejmują badanie parametrów surowców i wyrobów, opracowywanie dokumentacji wyrobów włókienniczych, nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów⁵⁸.

Zadania zawodowe, do których powinna przygotować uczniów szkoła kształcąca w zawodzie **technik włókiennik** to: przygotowywanie surowców i półproduktów do produkcji wyrobów włókienniczych, opracowywanie dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych, wytwarzanie wyrobów włókienniczych i ich wykańczanie, nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych.⁵⁹

⁵⁷ https://cke.gov.pl/images/_EGZAMIN_ZAWODOWY/informatory/formula_2017/311932.pdf, [dostęp: 25.05.2018].

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ Ibidem.

Rynek pracy

Osoba, która uzyskała tytuł **technika włókiennika** może ubiegać się m.in. na stanowisko technik włókiennik, tkacz/tkaczka lub specjalista w dziedzinie włókiennictwa. Osoba, która chce pracować w zawodzie **technik włókiennik** powinna być bardzo spostrzegawcza i dokładna, ponieważ ze względu na charakter pracy technik włókiennik powinien mieć dobry wzrok i odróżniać barwy. Natomiast dobry słuch umożliwia mu ocenę pracy maszyn. Dla pracodawcy istotne jest, aby przyszły pracownik posiadał zdolność koncentracji, podzielność uwagi, a także umiejętność prezentowania. Poza tym przydatne są tutaj umiejętności komunikacji, zarządzania zespołem oraz organizacji pracy własnej i zespołu. Kandydat, który będzie chciał podjąć pracę w zawodzie powinien mieć wiedzę na temat: surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych, sposobów otrzymywania surowców, procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych, odpadów powstałych podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych, symboli stosowanych w rysunkach technicznych, maszyn i urządzeń włókienniczych. Pracodawcy cenią sobie wśród pracowników zdobyte wcześniej doświadczenie⁶⁰. Od pracowników na stanowisku technik włókiennik oczekuje się znajomości obsługi pół-przemysłowych i przemysłowych maszyn szyjących (overlock, różne ściegi) oraz umiejętności łączenia materiałów o różnej strukturze.⁶¹ Ponadto specjalista w dziedzinie włókiennictwa będzie odpowiedzialny za opracowania dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych oraz organizacji i nadzorowania procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych⁶².

Na podstawie wyników indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz analizy eksperckiej, wyłoniono 12 najważniejszych kwalifikacji i kompetencji dla zawodu **technik włókiennik**. Wytypowana lista została wykorzystana do badania ilościowego wśród przedsiębiorców, które wykazało, że kluczowymi kompetencjami są zarówno kompetencje ogólnozawodowe, jak i specjalistyczne. Wśród wskazań pracodawców znalazły się ogólnozawodowe umiejętności w zakresie rozróżniania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych, charakteryzowania sposobów otrzymywania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych oraz klasyfikowania odpadów powstałych podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych, a także specjalistyczne umiejętności w zakresie przygotowywania surowców i półproduktów do produkcji wyrobów włókienniczych, opracowywania dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych oraz wytwarzania wyrobów włókienniczych.

Eksperti reprezentujący szkoły zawodowe wskazali natomiast, iż oprócz twardych kwalifikacji zawodowych osoby pracujące w zawodzie **technik włókiennik** powinny posiadać kluczowe kompetencje ogólne takie jak: wiedza o branży oraz zdolności manualne.

Pracodawcy wskazali, iż kompetencją trudno dostępną jest umiejętność specjalistyczna w zakresie opracowywania dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych. Uczniowie nie wynoszą tej umiejętności ze szkoły, gdyż wymaga ona praktyki w rzeczywistych warunkach pracy. Pracodawcy są świadomi luk kompetencyjnych w tym zakresie i umożliwiają absolwentom uzupełnienie tej kompetencji na stanowisku pracy. Na podstawie deklaracji 1 respondenta można stwierdzić, że wszystkie umiejętności można uzyskać na etapie kształcenia w szkole, a ich znaczną część można również uzupełnić na stanowisku pracy.

⁶⁰ http://www.oke.lodz.pl/pobierz/zawodowy/informatory/informator_Z185_311932_TWL.pdf, [dostęp: 29.05.2018].

⁶¹ <http://w-niemczech-praca.pl/technik-wlokiennik-niemcy/83315/>, [dostęp: 02.06.2018].

⁶² <https://pl.linkedin.com>, [dostęp: 02.06.2018].

Tabela 18. Lista najważniejszych kwalifikacji i kompetencji w zawodzie **technik włókiennik** w ujęciu wyników badania ilościowego

Kwalifikacje i kompetencje		Klucz.	Trud.	Za 5 lat.	Abs.	Uzup.
Ogólnozawodowe	rozdzielanie surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych	X		X	Brak danych	SZ/PR
	charakteryzowanie sposobów otrzymywania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych	X				SZ/PR
	rozdzielanie parametrów budowy wyrobów włókienniczych			X		SZ/PR
	klasyfikowanie odpadów powstałych podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych	X		X		SZ/PR
Specjalistyczne	przygotowywanie surowców i półproduktów do produkcji wyrobów włókienniczych	X				SZ/PR
	opracowywanie dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych	X	X	X		SZ/PR
	wytwarzanie wyrobów włókienniczych	X		X		SZ/PR
	nadzorowanie procesów wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych			X		SZ/PR
Ogólne	znajomość przepisów BHP					SZ/PR
	sumiennosc					SZ
	zorientowanie na cele				SZ	
	zdolności psychofizyczne				SZ	

Objaśnienia skrótów: klucz. – kluczowe; trud. – trudno dostępne; za 5 lat. – wzrost zapotrzebowania za 5 lat; abs. – występowanie u absolwentów (nowo zatrudnionych); (w) – kompetencja na wystarczającym poziomie; uzup. – formy uzupełnienia kompetencji; SZ – szkoła; PR – stanowisko pracy; KiS – certyfikowane kursy i szkolenia;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Kompetencje niezbędne w zawodzie **technik włókiennik** można pozyskać poprzez uczestnictwo w certyfikowanych kursach i szkoleniach. Celem szkoleń jest przekazanie uczestnikom wiedzy dotyczącej podstawowych właściwości surowców i materiałów oraz relacji między cechami materiałów a jakością, funkcjonalnością i estetyką odzieży. Zdobyte na tym szkoleniu informacje pozwolą technikom włókiennictwa na zdobycie lepszych kwalifikacji w segmentach kreacji (projektowanie), wytwórczości (produkcja), dystrybucji (handel) oraz promocji (stylizacja).⁶³

Wnioski dla branży włókienniczo-odzieżowej

Branża włókienniczo-odzieżowa nie posiada silnych tradycji w województwie małopolskim. W branży w regionie funkcjonuje 2 426 podmiotów gospodarczych (zaledwie 0,64% wszystkich przedsiębiorstw regionu), które działają w dziale PKD 14 – produkcja odzieży.

Kształcenie zawodowe w branży włókienniczo-odzieżowej w Małopolsce koncentruje się w Krakowie (4 szkoły), co przekłada się na fakt, iż w zawodach branży kształcą się tam najczęściej uczniowie (58 osób). Należy zauważyć, iż w stolicy województwa zlokalizowana jest największa liczba podmiotów gospodarczych z branży (763 podmioty), wobec czego występuje tam zapotrzebowanie na kształcenie i absolwentów w tych zawodach. W latach 2014-2017 zaobserwowano wzrost liczby uczniów kształcących się w zawodach branży w województwie małopolskim. W latach 2014-2015 najczęściej osób kształciło się w zawodzie **krawiec**. Natomiast na przestrzeni ostatnich lat (2016-2017) najczęściej osób kształciło się w zawodzie **technik przemysłu mody**. Przyczynę dużego zainteresowania tą profesją może stanowić fakt, iż jest to nowy zawód. W znacznym

⁶³ http://fashionweare.com/szkola_mody/szkolenie/id/116 [dostęp: 04.06.2018]

stopniu wynika to również z sytuacji na rynku pracy oraz z dużej liczby szkół ponadpodstawowych oferujących naukę w tym zawodzie. Co istotne, w roku szkolnym 2017/2018 w Małopolsce kształcenie odbywało się w 4 profesjach branży.

W analizowanym okresie nie prowadzono kształcenia w zawodach **operator maszyn w przemyśle włókienniczym, technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** ani **technik włókiennik**. W opinii uczestników badania FGI, wynika to z niewielkiego zapotrzebowania na pracowników posiadających te profesje. Co istotne, motywacja do podjęcia pracy w zawodach związanych z branżą i doksztalcenia się zależna jest od wynagrodzeń, które są na niskim poziomie.

Z deklaracji pracodawców wynika, iż obecnie największe zapotrzebowanie dotyczy zawodu **krawiec** (91% wskazań). Znacznie mniejsze zapotrzebowanie zgłaszane jest na **pracowników pomocniczych krawca** (29%) oraz **techników włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** (23%). Badanie wykazało także, iż zapotrzebowanie na większość zawodów z branży będzie się zmniejszać, aczkolwiek za 5 lat największe nadal dotyczyć będzie profesji **krawiec** (59%). Zapotrzebowanie będzie dotyczyło również zawodów **pracownik pomocniczy krawca** (16%) oraz **operator maszyn w przemyśle włókienniczym** (13%).

Dostrzega się, iż przedsiębiorcy funkcjonujący w branży często oczekują od absolwentów kompetencji specjalistycznych (**rękodzielnik wyrobów włókienniczych** oraz **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych**), do których zalicza się m.in. umiejętności w zakresie wytwarzania i wykańczania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych i włókienniczych wyrobów dekoracyjnych. Najczęściej jednak pracodawcy oczekują od absolwentów zarówno kompetencji ogólnozawodowych, jak i specjalistycznych (**krawiec, operator maszyn w przemyśle włókienniczym, pracownik pomocniczy krawca, technik przemysłu mody** oraz **technik włókiennik**), w tym m.in. umiejętność rozróżniania materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określania ich właściwości i zastosowań, zaliczana do grupy kompetencji ogólnozawodowych.

Większość kompetencji specjalistycznych można uzyskać w szkole i dodatkowo uzupełnić na stanowisku pracy (np. obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych oraz konstruowanie i modelowanie wyrobów odzieżowych). Jednakże nie wszystkie kompetencje z tej grupy oferuje szkolnictwo zawodowe, gdyż część z nich można wykształcić głównie na stanowisku pracy, poprzez umiejętne wykorzystanie posiadanej wiedzy w praktyce (np. wytwarzanie wyrobów odzieżowych oraz wykonywanie prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca).

Do kluczowych kompetencji ogólnozawodowych najczęściej zalicza się wiedzę teoretyczną związaną z zawodem (m.in. rozróżnianie wyrobów odzieżowych i określanie ich przeznaczenia, rozróżnianie surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych). Kompetencje z grupy ogólnozawodowych uczniowie w większości mogą nabyć już w trakcie kształcenia w szkole (np. odczytywanie oznaczeń i symboli stosowanych w rysunkach technicznych), a na późniejszym etapie część z nich mogą uzupełnić także na stanowisku pracy (np. rozróżnianie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określanie ich właściwości i zastosowań).

Według pracodawców większość kompetencji ogólnych można wykształcić na etapie kształcenia w szkole (np. zdolności psychofizyczne, sumiennosc i zorientowanie na cele), aczkolwiek nad niektórymi można pracować także na stanowisku pracy (m.in. znajomość przepisów BHP, zdolności manualne, dokładność).

Poniższa tabela stanowi zestawienie kluczowych kompetencji oczekiwanych od absolwentów w poszczególnych zawodach branży włókienniczo-odzieżowej.

Tabela 19. Kluczowe kompetencje w zawodach branży włókienniczo-odzieżowej

NAZWA ZAWODU	KLUCZOWE KOMPETENCJE
Krawiec	posługiwanie się projektami wyrobów odzieżowych
	rozdzielanie materiałów odzieżowych i dodatków krawieckich oraz określanie ich właściwości i zastosowań
	wykonywanie pomiarów krawieckich
	konstruowanie i modelowanie wyrobów odzieżowych
	dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych
	obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych
Operator maszyn w przemyśle włókienniczym	sporządzanie szkiców i rysunków technicznych części maszyn i urządzeń
	odczytywanie oznaczeń i symboli stosowanych w rysunkach technicznych
	rozpoznawanie maszyn i urządzeń włókienniczych
	przygotowywanie surowców i półproduktów do procesu wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych
	obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych
	wytwarzanie i wykańczanie wyrobów włókienniczych
Pracownik pomocniczy krawca	rozpoznawanie narzędzi krawieckich do cięcia, szycia, prasowania, ozdabiania tkanin
	wykonywanie prostych pomiarów krawieckich
	umiejętność przygotowania prostych projektów odzieżowych
	wykonywanie prac związanych z przygotowaniem stanowiska pracy dla krawca
	dobieranie materiałów i dodatków do wyrobów odzieżowych
	obsługiwanie prostych maszyn i urządzeń stosowanych podczas wytwarzania wyrobów odzieżowych
Rękodzielnik wyrobów włókienniczych	rozdzielanie surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych
	przygotowywanie surowców i półproduktów do wytwarzania rękodzielniczych wyrobów włókienniczych
	obsługiwanie maszyn i urządzeń stosowanych do ręcznego wytwarzania wyrobów włókienniczych
	wytwarzanie i wykańczanie rękodzielniczych wyrobów włókienniczych
Technik przemysłu mody	rozdzielanie rodzajów wyrobów odzieżowych i określanie ich przeznaczenia
	posługiwanie się projektami wyrobów odzieżowych
	projektowanie wyrobów odzieżowych
	opracowywanie dokumentacji wyrobów odzieżowych
	organizowanie i kontrolowanie procesów wytwarzania wyrobów odzieżowych
	prowadzenie działań związanych z marketingiem mody
	rozdzielanie parametrów budowy wyrobów włókienniczych
Technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych	charakteryzowanie procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych
	wykonywanie projektów włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
	sporządzanie dokumentacji technicznej włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
	wytwarzanie i wykańczanie włókienniczych wyrobów dekoracyjnych
	rozdzielanie surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych
Technik włókiennik	charakteryzowanie sposobów otrzymywania surowców, półproduktów i wyrobów włókienniczych
	klasyfikowanie odpadów powstałych podczas wytwarzania wyrobów włókienniczych
	przygotowywanie surowców i półproduktów do produkcji wyrobów włókienniczych
	opracowywanie dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych
	wytwarzanie wyrobów włókienniczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań jakościowych (IDI) i ilościowych oraz wiedzy eksperta

Pracodawcy są świadomi braku wykwalifikowanych pracowników – deklarowali, iż brakuje młodych, chętnych do podjęcia pracy osób – co z kolei ma związek z brakiem kierunkowego szkolnictwa zawodowego. Jednakże nie wskazali, jak radzą sobie z brakiem kompetencji i kwalifikacji u nowo zatrudnionych.

Rekomenduje się, aby w pierwszej kolejności we współpracy z przedsiębiorcami podjąć działania promujące pożądane zawody w celu zwiększenia podaży wykwalifikowanych pracowników na rynku pracy. Najlepszym

sposobem na wzbudzenie zainteresowania uczniów kształceniem w niepopularnych zawodach jest tworzenie klas patronackich z gwarancją zatrudnienia. Warto rozważyć również możliwość organizacji płatnych praktyk bądź zapewnienia stypendiów dla najlepszych praktykantów. Takie rozwiązania zaleca się w szczególności w przypadku zawodu **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych** oraz **operator maszyn w przemyśle włókienniczym**, gdyż pracodawcy zgłaszają zapotrzebowanie na te profesje, aczkolwiek obecnie nie prowadzi się w nich kształcenia.

Należy także nawiązać współpracę z przedsiębiorcami w ramach organizacji wizyt studyjnych w zakładach pracy, podczas których uczniowie mogliby uzyskać doświadczenie bazujące przede wszystkim na obserwacji. Wizyty studyjne mogłyby służyć doskonaleniu umiejętności w zakresie konstruowania i modelowania wyrobów odzieżowych (**krawiec**), rozpoznawania maszyn i urządzeń włókienniczych oraz przygotowywania surowców i półproduktów do procesu wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych (**operator maszyn w przemyśle włókienniczym**), przygotowania prostych projektów odzieżowych oraz przygotowania stanowiska pracy dla krawca (**pracownik pomocniczy krawca**), wykonywania prac związanych z konserwacją i renowacją włókienniczych wyrobów dekoracyjnych (**rękodzielnik wyrobów włókienniczych**), a także charakteryzowania procesów wytwarzania wyrobów włókienniczych oraz konserwacji i renowacji włókienniczych wyrobów dekoracyjnych (**technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych**).

Zaleca się organizację zajęć praktycznych w firmach w zakresie: wykonywania pomiarów krawieckich oraz obsługi maszyn i urządzeń stosowanych podczas wyrobów odzieżowych (**krawiec**), obsługi maszyn i urządzeń stosowanych w procesie wytwarzania i wykańczania wyrobów włókienniczych oraz sporządzania szkiców i rysunków technicznych części maszyn i urządzeń stosowanych w przemyśle włókienniczym (**operator maszyn w przemyśle włókienniczym**), a także opracowywania dokumentacji techniczno-technologicznej wytwarzania wyrobów włókienniczych (**technik włókiennik**).

W opinii uczestników badań jakościowych, luką kompetencyjną wśród absolwentów jest brak wyobraźni przestrzennej niezbędnej do konstrukcji lub wykonywania form. Jest to częściowo predyspozycja indywidualna, jednak może być wypracowywana przez szkołę. Zaleca się zatem położenie większego nacisku na zajęcia rozwijające tego typu umiejętności – w szczególności warto doskonalić je na lekcjach wychowawczych poprzez odpowiednie ćwiczenia.

Współpraca między szkołami i przedsiębiorstwami powinna zyskać formy instytucjonalne w postaci rad interesariuszy zewnętrznych mających charakter ciał opiniotwórczych w zakresie efektów kształcenia uzyskiwanych przez uczniów, a także dokonujących ewaluacji programów praktyk zawodowych. Takie rozwiązanie będzie szczególnie zasadne w przypadku zawodów: **krawiec**, **operator maszyn w przemyśle włókienniczym**, **rękodzielnik wyrobów włókienniczych** oraz **technik włókienniczych wyrobów dekoracyjnych**, ponieważ u absolwentów tych kierunków kształcenia diagnozuje się najwięcej luk kompetencyjnych.